49626|A

p/8

Pa 1757

A xxxix
18/s

~~A [illegible]~~

C. W. Walton

..us est pater tam iratus filio, quin
..cat eum periclitantem in torrente
..licui capillis arreptum ejiciat
ripam

E Libris H. Hodgsoni
D. Petri Coll. Cantab
3 Nonar. Octob. 1771

Caroline W[illegible]

65828

# TRACTATUS
DE
VISITATIONE
# INFIRMORUM,
Seu de eis
## Parochorum Officiis,
QUÆ
# INFIRMOS,
ET
# MORIBUNDOS
RESPICIUNT.

In Gratiam Juniorum, & in Viſitandis Infirmis minùs Exercitatorum Editus.

---

Authore.
*JOHANNE STEARNE.* S. T. D.

---

*LONDINI,*
Proſtant apud *A. Baldwin*, in Vico dicto *Warwick-Lane*, MDCC.

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

Verè Reverendo in Chriſto Patri *ANTHONIO* Providentiâ Divinâ MIDENSI Epiſcopo, Academiæ DUBLINIENSIS Vice Cancellario, & Regiæ Majeſtati à Secretioribus Conſiliis.

*NOſtrum hunc Tractatum, publico uſui dum ſcriberem deſtinavi, at cum extrema ei acceſſiſſet manus, & mecum ipſe tum denuo reputarem, utrùm in lucem prodire Paterer, an verò illi, intrà anguſtos Muſæi noſtri parietes, inter perituras chartas deliteſcere mandarem; mihi hæſitantem animum ſubierunt varia, quæ ad ſupprimendum me proniorem fecerunt, fore enim præſenſi ut quamplurimi Lectores tractatum improbent, & acerrimis Cenſuris*

*in authorem animadvertant, ut Hic, methodum minùs accuratam ſugillet; ut Ille, ſtylum carpat, & incurioſum verborum delectum dicteriis inſequatur; ut Alter noſtras faſtidiat Regulas, quod tritæ fuerint, & cuivis obviæ; ut alius aliquis mihi vitio vertat, quod temerariò auſus ſim conſilium adhibere eis, qui, quid in quoque caſu faciendum ſit longè rectiùs quàm ego ipſe noverunt; & deniq; ut Alii me criminentur, quód infenſioribus Eccleſiæ noſtræ inimicis, anſam aliquam præbuerim, de publico viſitandi officio minùs honorificè ſentiendi, & loquendi, cùm, ac ſi illud defectibus laboraret, novas alloquiorum precumq; formulas, præſcriptis addendas, & inferendas monuerim: Verum triſtiora illa, malè ominantis animi, præſagia vicerunt tandem, quæ illis in animo ſucceſſerunt cogitationes, nimirum, quòd poſſint juniores, & in viſitandis infirmis minùs exercitati, ex hoc tractatu qualiſcunque Sit, commodum aliquod non ſpernendum percipere; quòd ſatiùs Sit, & longè conſultiùs, faciles malè feriatorum*

*cen-*

*cenſuras ferre, quàm præ earum metu, digniorum commodum negligere, & deniq; quòd ſpecioſis iſtis criminationibus occurri poſſit & facillimè ſatisfieri. Atq; equidem eis, qui methodum magis accuratam deſiderant, nihil aliud reponendum cenſeo, quàm, quòd ipſe tractatus adeo brevis ſit, ut poſſit intrà unius & alterius horæ ſpatiolum, univerſus perlegi; adeoque, quod ſine notabili temporis jacturâ, reperiri poſſit, ſi quid, loco non ſuo notatum fuerit. Styli negligentiam carpentibus, hoc unicè dicendum arbitror, nempe, quòd res tractata doceri contenta ſit, nec ornari poſtulet, mihi enim ſatis putarim, ſi, tale nactus argumentum, mei animi ſenſa, plenè, & perſpicuè expoſuerim, licet voces incurioſè delegerim, earumq; aliquas, præter elaboratas oratorum regulas interdum diſpoſuerim. Si quis parvi fecerit quas dedi regulas, quòd tritæ illæ ſint, & vulgaritèr notæ, ſciat, velim, mihi in animo fuiſſe, non ut nova, & inaudita docerem, ſed ut lectori, profutura in memoriam revocarem; me in votis non*

*ha-*

*habuiſſe, ut curioſis placerem, ſed ut cordatis prodeſſem. Si qui me temeritatis, & audaciæ incuſarint, quod Fratribus meis Reverendis conſilium dederim, quod, illi nunquam rogarunt, quo illi neutiquam indigeant, in promptu eſt quod eis reſpondeam, ſcilicet, quòd hoc ſcriptum exararim, & in publicum emiſerim, non in uſum eorum, qui aſſiduâ librorum lectione, frequenti meditatione, & multâ experientiâ arduam infirmos viſitandi artem jam plene didicerint; Sed in gratiam juniorum, qui, animarum curam in ſe nupèr ſuſceperint, & in ſacerdotali iſto munere ſe parùm exercuerint, &, quòd mihi penitùs perſuaſum ſit, aliqua illis, inter legendum occurſura, quæ prius ignorârint, quæ ſcire eos conveniat, quæq; legiſſe illos nequaquam pænitebit. Si qui demum lectores fuerint, qui ideo hunc tractatulum improbarint, quòd (monendo parochum ut novas alloquiorum, & precum formulas paret, & præſcriptis interdum addat) non obſcurè innuerim, Publicum illud Viſitandi Officium, quod nobis ab Eccleſiâ præſcribitur, mihi mutilum videri,*

*deri, & ex meâ ſaltem ſententiâ, neceſſariis, deſtitui; Satis mihi ad apologiam exiſtimo dixiſſe, quòd ſemper, & ex animo optarim, ut illi, aliisq; omnibus Eccleſiæ noſtræ officiis ſuus honor illibatus conſervetur, quod ei neutiquam obeſſe putem, ſi quis in caſibus rariùs occurrentibus alloquiorum aut precum formulas aliunde petierit; præſertim, cum juxta Conſtitutiones Eccleſiaſticas Anno Salutis* 1603 *in Angliâ ſtabilitas, & juxta Canones noſtros Eccleſiaſticos Dublinii Concluſos & Regiâ authoritate munitos Anno* 1634 *Is ſolum* Qui non ſit Concionator *præſcriptæ alligetur formulæ, &* Ægroti animam in adverſo ipſius ſtatu ſalutari doctrinâ & conſolatione ſub forma in Libro publicæ Liturgiæ conceptâ erigere *teneatur. Illi autem Quicunq; ſit, cui permiſſum fuerit ad populum concionari, indulgeatur licentia officium illud exequendi* prout ipſi maximè videbitur expedire. *Neq; equidem, defectus loco ducendum eſt, quòd publica viſitandi formula non contineat, quæ innumeris infirmorum circumſtantiis quadrent, & per omnia*

Vid. Can. Eccl. Angl. 67. Hibern. 41.

*omnia reſpondeant, imò, ſatis illi, ad perfectionem meritò putetur, quod ea complectatur alloquia, eaſq; preces, quæ ſixis & uſitatioribus ægrotantium neceſſitatibus, accomodari poſſint, & abundè ſufficere.*

*Hæc ſunt* Digniſſime Præſul, *quæ ut à cenſuris ſupra recenſitis me liberarem, dicenda judicavi. Reſtat autem, alia, à quâ mihi metuendum non immeritò ſentiam; cenſura nempè eorum qui hoc me nomine reprehendent, quod Tibi, magno, apud omnes in honore, ob dignitates quas meritiſſimè tenes, majore, ob pietatem quâ Primævi Eccleſiæ Patribus Tu æmulus puteris, ob ſummam tuam eruditionem qua vel doctiſſimis noſtri ævi Prælatis par ſaltem habearis, & ut complures taceam tui animi egregias dotes, ob prudentem illum Zelum, quo, pro aris & focis, pro Religione, & temporali Proteſtantium bono, vel iniquiſſimis temporibus, fæliciter contenderis, quo acerrimos utriuſq; hoſtes, graſſantia hominum, vitia, ubiq; & præſertim in Diæceſi tua profligare ſemper conatus*

ſis,

*ſis, mihi ipſi inquam culpandus videor, quòd Tibi, cum talis fueris, & tantus, hunc Tractatum adeo multis nominibus improbandum, & tuo indignum patrocinio dicare auſus ſim. Atq; ut verum fatear, juſtæ huic reprehenſioni, in auctarium jure optimo accedit; quod multos jam annos de me optimè merueris. Fœlix certe illa vivendi ſors quâ ut Tuæ Diœceſeos Presbyter, Tuæq; familiæ membrum jam diu potitus ſum, quotidiana illa beneficia, quibus me affeciſti, & frequentia illa munera, quibus (ut Munificentiæ tuæ ſatisfieret,) me, ea, nec merentem quidem, nec optantem cumulaſti, Hæc inquam, Tot, Tantaq; Beneficia præſtantius aliquod, & dignius grati animi teſtimonium vendicant, quam tenuem & exigui ponderis libellum: Et me meritò dedeceat repoſuiſſe ſcripta, quæ tantæ dignitati, tantiſq; meritis tam malè reſpondeant. Quid itaq; dicam? aut quo demum modo effugiam reprehenſionem quam gravem pariter ac juſtam fore non invitus confiteor? mihi certè confugiendum erit ad Tuam illam Benevolentiam quam ipſe totiès, &*

*tam*

*tam diu expertus ſum, quam alii, quotquot te intimè noverunt, ſummam eſſe vel inviti agnoſcent: in hâc ſpes omnis ſita eſt, atque hæc mihi fidem facit non fore ingratum, ſi huic tractatui Summo indigenti patrocinio, ſummum, id eſt, Tuum ſupplicitèr implorarim, & ſi Tu illud lubenti animo ſuſceperis, non me ſollicitum habebit quòd minus candidi Lectores in me ſeverius ſtatuerint.*

*Ut diu vivas, valeaſq; Eccleſiæ Decus, & Academiæ noſtræ Ornamentum, &, ut tandem annorum, bonorumq; operum plenus, ad fœlicem Sanctorum ſedem evebaris. Deo ſupplicant quam plurimi, at nemo, aut ſæpius, aut ardentius, quàm*

*Paternitatis tuæ humillimus*

*Cultor, & Sacellanus tuus*

*Obſequentiſſimus*

Johannes Stearne.

# *Tractatus de Viſitatione infirmorum ſive, de iis Parochorum officiis quæ infirmos & moribundos reſpiciunt.*

QUI æquo animo perpenderit varia illa officia quæ Paſtori Evangelico incumbunt, vix ulla agnoſcet, aut magis neceſſaria, aut magis præſtitu difficilia; quàm quæ infirmis impendi debeant: Hæc ſummam vendicant diligentiam, & maximam poſtulant prudentiam; & ſi illa fuerint aut omiſſa penitus, aut perfunctoriè & imprudenter præſtita, magnum inde ægrotantium animabus orietur periculum: Si itaq; de hoc munere Sacerdotali fuſè diſſeruerim, eaq; omnibus legenda exhibuerim, quæ ipſe huc ſpectantia, ex propriis meis obſervationibus, ac privatis, quæ cum aliis habui colloquiis, & ex libris colle- *Ratio operis.*

gerim, operæ prætium mihi videor habiturus, præſertim cùm nulla quod ſciam extet diſſertatio, quâ poſſit aliquis ut ut eam attentè legerit, ad id munus obeundum ſufficienter inſtrui: Nolim autem hoc dictum, quaſi juſtis aliorum laudibus quidpiam velim detractum, parvique æſtimem quod in hoc argumento præſtiterunt alii, eorum enim ſcriptis me plurimum adjutum ſentio, & lubentiſſimè agnoſco, neq; ideo cenſerer pollicejuſtum, numeriſq; omnibus abſolutum, opus: Id enim, etiamſi conarer, præſtare tamen ſupra vires novi: Scopus itaq; ad quem colimo, non alius eſt, quam tales exhibere regulas quales officio hoc fungentibus uſui eſſe poſſint; quæq; junioribus ſaltem & inexpertis adjumentum aliquod non ſpernendum præbere queant; meq; hunc finem aſſecuturum Dei auxilio nixus minimè deſpero: Et quo Regulas quas uſui fore exiſtimo methodicè diſponam, eas omnes reducam ad ſeptem claſſes, quarum,

*Alius Scopus.*

*Dicendorum diſtributio in ſeptem Claſſes.*

Prima,

Prima, continebit regulas de iis, quæ paſtor prius debeat præſtare, quam ſe huic operi accinxerit. 1

Secunda, docebit ea quæ, erga ipſos ægrotos, inter viſitandum præſtare convenit. 2

Tertia, ea ſpectabit, quæ, eos qui ægrotis aſſident, monere oporteat. 3

Quarta, Tradet Regulas pro viſitatione eorum, qui paſtori parum noti ſunt. 4

Quinta, aget de iis qui animis laborant, & anxiis diſtrahuntur cogitatibus. 5

Sexta, præbebit regulas pro viſitatione eorum qui convaleſcere incipiunt. 6

Septima, aget de viſitatione eorum qui ad perfectum rationis uſum nondum pervenerunt. Atq; his addetur, 7

Appendix de variis modis adducendi ægrotos ad agnitionem peccatorum, & ubi ea fuerit neceſſaria, ad eorum confeſſionem. *Appendix eis addenda.*

## *Regulæ ad primam Claſſem reducendæ.*

*1 Reg. Debet Parochus parare ſibi vitiorum catalogum, & quare.*

QUI Animarum curam in ſe ſuſceperit, habeat imprimis accuratum aliquem vitiorum catalogum, & juxta unumquodq; vitium, ea notet ſacræ Scripturæ loca, quæ id expreſſè prohibent, eiq; minas denunciant: Hujus enim auxilio, facilè erit ad viſitandum ægrotum, accerſito, præcipua ægrotantis delicta in illius memoriam revocare, illumq; eorum malitiæ, & periculorum ea conſequentium convincere; & ut ille catalogus ſit uſui accommodatior, vitia omnia juxta varios hominum ſtatus ita diſtribuat, ut quæ cuiq; ſtatui ſunt maximè propria, ea uno poſſit intuitu luſtrare; cùm enim unuſquiſq; in ea vitia ſæpiſſimè labatur, quæ vitæ ſuæ inſtituto, præ aliis propria ſunt, æquum eſt ut poſſit Parochus, eorum apud unumquemq; vitiorum mentionem facere, in quæ illum peculiaris vitæ conditio proniorem reddiderit.

*Qualis eſſe debeat.*

Optandum

Optandum eſſet ſi tempora ferrent ut unuſquiſq; Parochus, librum chartaceum ſibi compararet in quo ſingula Parochianorum nomina ita inſcriberet, ut unum aut alterum folium unicuiq;familiæ integrum relinqueretur, & juxta uniuſcujuſq; nomen, ætatem notaret & vitæ ſtatum, & quæcunq; caſu aut inquiſitione privatâ de eo didicerit, ſeu laudem meruerint, ſeu digna fuerint vituperio; adnotaret etiam alia omnia quorum ſe meminiſſe è re Parochianorum fore judicaverit, hac enim methodo ut eis qui proſperâ fruuntur valetudine, prodeſſe poterit, tempeſtivis utendo correptionibus, & ad perſeverandum in pietate hortando; ita ad ægrotantem accedens, quæ ejus ſtatui convenientia erunt & congrua proferre nôrit, & de morbis certus, quod medici fuerit ſpiritualis, præſtare poterit faciliùs multo & fœliciùs. At ne ille liber veniat quandoquè in manus quas ipſe nollet, in notandis eis quæ infamiam pœnaſq; merentur, utatur charactere aliquo

*2 Reg. Debet habere librum chartaceum, in quo nomina, ætates, ſtatus & mores Parochianorum notaret, & quare.*

*Quali charactere notanda ſunt Parochianorum vitia.*

 ſibi

ſibi ſolum intellecto, ne fratri fortè in damnum cedat quàm in illius bonum, conquiſierat notitia. Caveat item Parochus ne ſcriptis hiſce obſervationibus ad malos fines abutatur, ne privatam ſuam ſecretorum criminum notitiam ad alium quemvis finem detorqueat, præterquam animæ ſalutem, & morum emendationem in illo, cujus crimina fuerint notata.

*Cautio contra abuſum iſtarum obſervationum.*

3 Reg. Precatiunculas, caſibus, (quoad fieri poteſt,) omnibus accommodatas hinc inde conquirat, aut componat ipſe pro re natâ precibus in libro precum communium in hunc uſum præſcriptis, addendas, & inſerendas; eaſque ita velim compoſitas, ut non ſolum devotionem exprimant, excitentque; ſed etiam ut ignaris, & obliviosis eas ſcite innuant veritates, quas planiùs & dilucidiùs doceri non ſemper conveniat; Paret ſaltem duas generales formulas, quarum, altera pro præſumentibus fundenda minis quæ erga vitia in Scripturis denunciantur referta, altera pro deſperantibus

*Debet parare precatiunculas variis caſibus aptatas.*

*Quales eſſe oporteat.*

rantibus dicenda quæ infinitam Dei miſericordiam ipſiſſimis Scripturæ verbis exprimat: Hujuſmodi enim preces, paſtoris curam, & peritiam arguunt, eoq; pacto gregis ſui amorem, & obſervantiam non rarò illi conciliant, nec magis novitate placent, quàm pietate, & tempeſtivâ quam ſuggerunt doctrinâ, proſunt ægrotis & aliis qui interſunt. *Quare hujuſmodi preces in promptu haberet.*

Paret etiam Parochus generales aliquot, ægrotos alloquendi, formulas variis hominum ſtatibus, (quoad fieri poteſt,) aptatas; aliàs enim deerit nonnunquam viſitanti quod viſitato dici conveniat, & hujuſmodi eſſe videntur quæ ſubſequuntur Oratiunculæ. 4 Reg. *Debet parare formulas alloquendi ægrotos, & quare.*

*Formula loquendi, quâ uti poſſit Parochus, in quovis ordinario caſu.* 1 *Formula.*

PRO certo habeas (mi Frater,) morbos, & id genus mala, hóminibus à Deo non temerè emitti, ſed ob bonum aliquem iiſq; ſalutarem finem; eſſeq; ideo omnium ſe *Formula cuivis caſui ordinario conveniens.*

im-

immiſſis malis accomodatè gerere: Velim itaq; ut tu tecum perpendas, quam ob cauſam tibi hic morbus infligatur, utq; ſtatuas, mores ita tuos inſtituere ut intentioni divinæ congrui ſint & conſentanei, atq; ut hoc velis poſſiſque, ſcias velim, Deum nobis morbos immittere, nonnunquam, ut noſtram probet patientiam, eſſeq; tum noſtri, illatos æquo animo perferre: Nonnunquam, ut nimium mundanorum amorem noſtris animis eliminet, atq; ideo ad noſtrum pertinere officium, ex morbis, ubi nos invadunt, diſcere, terrena eſſe amore noſtro indigna, & totis animi viribus quærenda eſſe quæ ſupra ſunt: Nonnunquam etiam ſi non ſemper, ut ad pœnitentiam nos adducat, noſtrum eſſe, ſi quando morbis urgeamur, pœnitenti eſſe animo ob admiſſa ſcelera, odiſſe priſtina peccata, & ad ſalubriora conſilia tum tandem animos appellere. Deinde prout opus fuerit, ad patientiam, ad contemptum mundi, & ad pœnitentiam

tentiam, argumentis ex ratione, & Scripturâ ſacrâ deprомptis hortabitur Parochus.

*Si viſitandus ſit malæ famæ, & delicta ſua non ultrò agnoſcat, loqui poſſit Parochus in hunc modum.* 2 *Formula;*

AD te veni mi Frater, non ſolum, ut pro corporis tui ſalute Deo tecum ſupplicarem, ſed etiam ut hortando te, & excitando ad ſeriam pœnitentiam, æternam tuam ſalutem promoverem, ſperoq; tibi haud fore ingratum, ſi in hunc finem, tibi nunc commemorem quæ ab aliis antehac de te accepi; ipſe equidem non facilis aſſenſum præbeo vulgo ſparſis rumoribus, eorum enim pleroſque malè eſſe fundatos ſcio, tibi tamen non reticebo illos, qui de tuis moribus ſparguntur, ne fortè veriores ſint quàm eſſe velim: Si eos falſitatis, (uti ſpero,) poſſis convincere, habebo quod in futuro calumniis poſſim reponere, poteroq; (quod maximè percupio,) tuam vindicare in- *Formula famoſis aptata,*

innocentiam, ſi quando in poſterum mordacibus malevolorum dictis læſam percepero : Sin veri fuerint rumores, oſtendam, quam tuâ interſit, ſepoſitâ omni morâ veram agere pœnitentiam ; dicat deinceps Parochus (at ſemotis prius arbitris) quæ famâ accepit, & prout ægrotantis reſponſum materiam miniſtrarit, in alloquio procedat.

3 *Formula.* *Si viſitandus ſit integræ famæ, poſſit Parochus illum in primo ſuo acceſſu in hunc modum alloqui.*

*Formula aptata eis qui ſunt integræ famæ.*

SPero mi Frater, vera eſſe quæ de te audivi, nimirum, te dies retrolapſos piè, ſobriè, & inculpatè vixiſſe, tunc enim poteris in anteactam vitam ſine mœrore reſpicere, & de futurâ cum voluptate meditari ; poteris paternam quâ nunc premeris, caſtigationem immoto animo perferre, & mortem, ſi ingruerit, tanquam malorum finem, & quæ in non finiendam fœlicitatem ducit januam, intrepidus ſubire ; poteris te volun-

oluntati divinæ placidus ſubmittere,
r cum beato Apoſtolo, perſeveran-
æ præmium propter Chriſti merita
dentèr ſperare : Sin tibi conſcius
ieris delictorum quæ alios lateant,
ias, tibi minimè profuturum, quod
lii de te bene ſentiant & loquantur;
Deus enim cum olim mundum judi-
ıbit, non proferet ſententiam ſuam
ıxta inſtabiles hominum opiniones,
d juxta propriam ipſius ſcientiam,
uâ omnia quæ fuerunt, quæ ſunt,
: quæ unquam futura ſunt, certiſſi-
iè, & infallibilitèr novit; & juxta
ſtimonium uniuſcujuſq; conſcien-
æ, quæ quoad nunc præſtita, erit
ım, teſtis omni exceptione major:
ı hoc itaq; tibi ſedulo erit adniten-
um, ut verâ, & tempeſtivâ reſipiſ-
entiâ, Deum reddas propitium, &
nſcientiam facias pacatam: Pœ-
tentia ſi vera ſit, & in tempore a-
atur, per Salvatoris noſtri merita
a priſtina peccata certiſſimè dele-
t, & à verendo conſcientiæ tuæ
ſtimonio te reddet ſecurum: Pa-
chus deinceps ulterioris locutionis
anſam

anſam ex ipſius ægroti reſponſionibus, quam facillimè arripiat.

4 Formula. *Si Parocho accedendum ſit ad ægrotum quemvis alterius communionis, uti poſſit hujuſmodi alloquio.*

*Formula quæ illis applicetur qui ſunt diverſæ Communionis.*

NEſcio mi Frater, num gratus tibi accedam; cum enim communionis fuerim à tuâ multùm diverſæ, poſſis forte ſuſpicari, me contra Religionis tuæ dogmata invectivas facturum, ſed nolim te id vereri, ut ut enim optaverim, te, alioſq; omnes, in deviis errorum ſemitis audactèr & periculosè ambulantes, ad tutam veritatis viam in tempore redire, intempeſtivum tamen videtur, & incongruum opus cum valetudinariis controverſias movere, & de dogmatibus, hinc inde multum agitatis, diſputationem ingredi: Nemo autem mihi culpæ merito imputet, neq; tu mihi jure Iraſcaris, ſi te amicè moveam ad ea præſtanda, quæ omnium judicio, tibi ægrotanti incumbunt, quæq; citrà ſalutis jacturam

non poſſis omittere, nec citrà ingens periculum vel in horam differre: Nec aliâ equidem de causâ ad te veni, quam ut de indubitatis omnium Chriſtianorum officiis tecum colloquerer, & ad pœnitentiam, omnibus, & quidem omnium judicio neceſſariam, te hortarer: His præfatis, pergat Parochus, pœnitentiæ naturam explicare, neceſſitatem docere, & validiſſimis argumentis ad agendum incitare, & quoad reliqua illi dicenda, indicia ſumat ex ipſius ægroti reſponſionibus.

*Si Parocho agendum ſit cum infirmis qui affluunt divitiis loqui poſſit in hunc modum.* § Formula

BOna tibi, mi Frater, quam plurima largitus eſt Deus, & æquum eſt ut feras æquanimiter quæ tibi immiſſerit mala, & ut morbum quo nunc urgeris, inter divini numinis favores numerare memineris, ſcias hujuſmodi afflictiones ſuos habere uſus, & licet acerbæ ſint, eſſe tamen

*Formula quâ Parochus divites alloquatur.*

 medi-

medicinales: Te enim docere queant, quàm vana ſint & incerta, quàm amore indigna, quæ nos deperimus mundana, cum dolores lenire nequeant, nec vel minimum ſolatium tibi ſumme indigo præbere poſſint; doceant fore aliquando relinquenda, & talentorum omnium tibi in hâc vitâ concreditorum rationem, eſſe certò reddendam; eſſeque ideo prudentum, res ſuas mundanas, ita dum in vivis fuerint, adminiſtrare, ut poſt hanc vitam fœlicitati ſuæ non obſint: Atq; hinc diſcas mi Frater, ſi quando contra juſtitiæ, aut charitatis regulas, in divitiis congerendis, aut conſervandis deliqueris, non ſolum, Deum veniam ſuppliciter poſcere, ſed etiam amorem à mundanis avulſum in Cœleſtia jam tandem figere, fixamq; animi converſionem indicare, juſtitiæ, & charitatis opera prout tuæ facultates tulerint, & nunc & in poſterum exercendo; quoad alia illi dicenda, inſtruatur Parochus ex viſitati reſponſionibus, & generalioribus regulis quæ ad Claſſem ſubſecuturam pertinent.

*Si cum iis agatur qui ſub gravi pau-pertatis onere diu, multumq; labo-rarunt, poſſit Parochus ſuum ſic or-diri alloquium.* 6 Formula.

SEntio, mi Frater, quod tu opes mundanas non fueris aſſecutus,& hinc mihi ſpes ſuborta eſt, veriori-bus alterius ſæculi divitiis te unicè inhiaſſe, & theſauros tuos in cœlis prudentem repoſuiſſe, ut enim ita di-teſceres, impedire nequiit durior for-tuna, imò quâcum luctatus es, ino-pia ad hoc profuiſſe poterat, ut ſu-perna quæreres ardentius ; & nullus dubito quin ideo fuerit tibi a Deo immiſſa ; ſpero te invidiâ, & omni impatientiâ vacuum, tuâ ſorte con-tentum vixiſſe, poſſeq; animo luben-ti te, tuaq; omnia providentiæ Dei permittere : Nolimq; te vel mini-mùm cruciari, ſi uxorem, aut libe-ros, aut alios quoſvis quibuſcum ar-cta tibi neceſſitudo ſanguinis inter-cedat, divitiis, aut amicis deſtitutos ſis brevi relicturus, cum certus eſſe

*Formula quâ utatur Parochus cum Egenos viſitaverit.*

poſſis, Deum, qui tibi hactenus proſpexit, & illis poſthac proviſurum, & eorum unicuique (ſi ipſi per malos ſuos mores non obſtiterint) quod expediens fuerit, daturum. His, aut hujuſmodi dictis ſubjungat Parochus, quæ juxta generales quæ ſequuntur regulas, aut juxta viſitati reſponſa, convenire judicaverit.

7 Formula. *Si valde annoſus ſit qui viſitatur, poſſit Parochus ſe ita exprimere.*

*Formula quâ uti poſſit qui annoſum viſitet.*

MUltos, mi Frater, vixiſti annos, nec æquum eſt ut vitam ulterius protrahere, aut cupias, aut expectes; hoc curæ tibi nunc unicè reſtare debet, ut mortem, breve intra tempus tibi certo obeundam, paratus continuo expectes; ut rationem tam longæ ætatis Deo ab obitu reddendam pares; ſpero te de morte tuâ ut propinquâ jam diu cogitaſſe, multum precibus ſacriſq; meditationibus vacaſſe, tuæq; animæ ſalutem pro virili curaſſe, adeoq; nihil jam ſupereſſe quod te moneam, niſi ut pergas,

pergas, & ad finem fæliciter perducas, quod recte inchoaſti opus; atque hoc te moneo, quia nequis tutò fovere opinionem ſatis eſſe quod hactenus feciſti, dum enim Deus tibi vitam indulſerit, lugenda erunt annorum juvenilium delicta, eorum venia erit indeſinenter roganda, tuiq; animus ſedulo erit muniendus, adverſus gratam eorum recordationem, & contra ea omnia vitia quæ ſenibus ſoleant præ aliis obrepere quod genus ſunt, ut alia taceam, moroſitas & avaritia.

*Parochus ad juniorem aliquem accedens, uti poſſit hujuſmodi Oratione.* 8 Formula

SOlent juvenes, mi Frater, ſalutem ſibi diuturnam polliceri, & de obitu quam rariſſime meditari: At te docere queat, qua nunc labora intemperies, eſſe eos nec à morbis immunes, nec à morte ſecuros, ideoq; vivendum eſſe & illis tanquam intra paucos dies morituris, ſuorum-

*Formula quâ utatur Parochus cum juniorem quemvis viſitarit.*

que omnium factorum rationem tempore illis incerto certiſſimè redditurus: An tu ita vixeris, novit Deus, novit & tua conſcientia, non meum exiſtimo te incuſare, nec incuſare lubet: Hortor tamen, ut tecum mente tuâ recolas, qualem te præbueris, & ut animo vere contrito pro delictis veniam à Deo preceris, utq; contra omnia id genus peccata tuum animum in futurum obfirmes; deinde pergat Parochus mentionem facere vitiorum in quæ, uti docet experientia, proniores ſunt juniorum animi.

9 Formula. *Si colloquium ineundum ſit cum reo, qui ob grave aliquod facinus, capitis damnatur, poſſit Christi Miniſter orationem ſuam ſic inſtituere.*

*Formula quâ Parochus alloquatur eum qui capitis damnatur.*

MOrs, mi Frater, tibi brevi erit ſubeunda, violenta quidem, & ignominioſa, quam tamen comitantur commoda quæ mortem quam naturalem vocamus rariſſimè beant; diſſolutionem prævides tuam & illæſo

adhuc

dhuc cerebro, momentoſo pœni-
entiæ operi te potes accingere, &
d mortem mox adfuturam te rite
liſponere; Faxit Deus ut pro mo-
lico quod reliquum eſt vitæ, hoc to-
is viribus coneris: Memineris latro-
nem in cruce pendentem ſalutem ob-
tinuiſſe quod malefactorum ſerio re-
ſipuerit, nec dubites quin & tu ve-
niam à Deo optimo maximo aſſecu-
turus ſis, ſi veram egeris pœnitenti-
am, ſi quæ hactenus admiſiſti ſce-
lera nunc odio habueris, & ex ani-
mo dolueris, quod per ea Deo diſpli-
cueris, ſi ſtatuta Dei jam vere dilex-
eris, & animo placendi Deo, tecum
ſerio, & firmiter ſtatueris, ea omnia
in poſterum obſervare, ſi veniâ, cum
à Deo tum ab hominibus ſuppliciter
rogatâ, privatis in quos unquam fu-
eras injurioſus, pro facultate tuâ ſa-
tisfeceris, reddendo illis quæ unquam
injuſtè ademiſti, & publico etiam il-
lata damna reſarcire laborâris, cri-
minis, ob quod morti adjudicatus
es, participes detegendo; Si hæc,
aliaq; ejuſdem generis officia fideli-
ter

ter, præſtiteris, infamiam quâ apud homines laboras, ex parte ſaltem elues, Deum reddes propitium, & ſalutem ſempiternam, alias fruſtra expectandam, per infinita Chriſti merita ſperare poteris.

10 *Formula. nempe.* *Si Parochus ad aliquem ſibi ignotum vocetur, poſſit ubi illum accedit, alloqui in hunc modum.*

*Formula qua utatur Parochus cum ſibi ignotum inviſerit.*

DIlecte in Chriſto Frater, es mihi omnino ignotus, nec ſcio qualiter tu Dies retrolapſos tranſegeris, ideoque niſi interrogationibus tuis, aut ultroneis tui-ipſius confeſſionibus, mihi congrui ſermonis materiam miniſtraveris, nullum potero conſilium dare niſi generale, non aliud tamen tibi nunc dabo, quam quod ipſe mihi amplectendum cenſerem, ſi morbus (quali nunc laboras) me lecto affigeret: Hortor itaq; ut retroſpicias, vitamq; anteactam ad trutinam examines; in memoriam quantum queas revoces, quæ unquam aut in Deum, aut in proximum, aut in temet-

emetipſum admiſeris peccata; co-
ites quoties ſingula perpetraris, &
ircumſtantias quæ in ſingulis maliti-
m aggravârint accuratè expendas;
nquiras ſedulo, num illa conſultò,
ruſtràq; reclamantibus conſcientia
 paſtore tuo commiſeris; deinde
 animo volvas, quam fueris ſtultus,
 ingratus, in potentiam & benig-
itatem infinitam peccando: His
eractis, indignitatem tuam ex ani-
no & humiliter agnoſcas, Deumq;
oges ſuppliciter, ut, propter infinita
nigeniti merita tibi priſtina remit-
at peccata; & contra unumquodq;
mplorato Dei auxilio, ſtatuas & tu-
ım obfirmes animum; & quo hæc
ectius & efficacius præſtentur, hortor
ıt amicum aliquem qui te intimè no-
erit, tibi in auxilium voces, eumq;
er veterem amicitiam, & Dei dilec-
ionem obſecres ut tibi nunc aſſiſtat,
ıt tuam refricet memoriam, tum
nentionem tibi amicam faciendo eo-
um quæ in te unquam obſervârit de-
ictorum, tum vitiorum catalogum
ibi diſtinctè recitando; ut pietatem
tuam

tuam promovere ſtudeat, tum piis & opportunis ſui-ipſius alloquiis, tum frequenti coram te lectione ſcripturæ ſacræ, aliorumq; librorum qui, aut de priſtinis tuis peccatis piè tractent aut pœnitentiæ naturam, neceſſitatem, & efficaciam ſcitè edoceant, aut de quatuor agant noviſſimis.

*Aliæ etiam formulæ parandæ ſunt.*

Præcedentibus, addantur & aliæ formulæ caſibus rarius occurrentibus aptatæ, puta, ſi quis lethale vulnus in duello acceperit, ſi quis violentas ſibi manus injecerit, ſi quæ mortuum habens in utero fœtum, aut alias in puerperio, de vita periclitetur.

*Forma generalis alloquendi ægrotum quæ in publico viſitandi ordine præſcribitur commendatur, ſed nihil impedit quo minus Parochi etiam aliis utantur.*

Hujuſmodi formulas alloquendi ægrotos paratas velim, non quod formam in publico viſitandi ordine præſcriptam, præ eis, aut earum aliquâ deſpiciam, eo enim judicio, eâq; pietate compoſitam ſentio, ut omnibus quas hactenus vidi jure optimo præferendam exiſtimem, & æquari poſſe nedum ſuperari, haud facilis credam, culpemq; eos qui ab illâ ordinariè receſſerint ; Sed cum

in

n publici ordinis Rubricâ indulgea-
ur Parochis libertas variandi allo-
quium, cum omnes & præſertim va-
etudinarii varietate delectentur, &
lemum cum alloquia eo preſſius u-
umquemq; moveant, quo magis il-
ius ſtatui & vitæ conditioni fuerint
ccommodata; conveniat neceſſe eſt
t poſſit Parochus viſitatis gratâ hâc
arietate placere ſimul & prodeſſe:
Atq; in hunc finem, ut eos, variis
lloquendi formulis inſtructus acce-
lat.

Paret etiam Parochus, interroga- *5 Reg. Debet Parochus parare interrogationes infirmis faciendas & quare.*
iones aliquas infirmo in extremis
onſtituto faciendas; ei enim agen-
lum erit non raro cum infirmis, quo-
um an recta ſit fides & vera pœni-
entia, non poſſit niſi ope quam plu-
imarum interrogationum, prout *Inquiſitio per eas facta non adverſatur Eccleſiæ præſcriptis nec priorum temporum praxi.*
onvenit, inquirere: Et per quæſti-
ones, in fidem & reſipiſcentiam æ-
groti, inquiſitionem facere, nec diſſo-
ium eſt Eccleſiæ noſtræ præſcriptis:
Exigit enim ut paſtor quoad ſingu-
os fidei articulos interroget ægro-
um, eumq; de illius reſipiſcentiâ
percontetur,

percontetur, neq; priorum temporum praxi adverſatur, nam juxta illam de variis interrogari debet infirmus, qui in extremis languet. Et formam habemus, ab Anſelmo præſcriptam, quam hic placet ſubjicere.

*Forma interrogationum ex Anſelmo deſcripta.*

*Quær.* Frater lætaris quod in fide Chriſtiana moriaris? *Reſ.* Etiam. *Quær.* Fateris te non ita bene vixiſſe, ſicut debuiſti? *Reſ.* Etiam. *Quær.* Fateris te tam male vixiſſe ut meritis tuis æterna pæna debeatur? *Reſ.* Etiam. *Quær.* Pænitet te? *Reſ.* Etiam. *Quær.* Habes voluntatem emendandi te ſi ſpatium haberes vivendi? *Reſ.* Etiam. *Quær.* Credis quod Jeſus Chriſtus filius Dei natus fuit ex Mariâ Virgine glorioſâ? R*eſ.* Etiam. *Quær.* Credis quod Jeſus Chriſtus filius Dei pro te mortuus fuit? *Reſ.* Credo. *Quær.* Agis ei gratias propter iſta beneficia? *Reſ.* Etiam. *Quær.* Credis te non poſſe niſi per ejus merita ſalvari? *Reſ.* Etiam. Quo expleto dicat infirmus, ter, in manus tuas commendo Spiritum meum. Eſt

Eſt & alia prolixior Interrogationum formula, pro viſitatione infirmi, in libello per Reverendiſſimum in Chriſto Patrem Gulielmum Laud Archipræſulem Cantuarienſem conſcripto, cui titulus *A Summary of Devotions*, & gratiâ eorum, quibus ille deſit libellus, apponendam cenſeo.

*Forma prolixior ex Laudo deprompta.*

*Exiſtimaſne?*

Nullum morbum, aut crucem, caſu evenire cuiquam, vel temerè? 1

Quin immitti à Deo, citra cujus providentiam neminem morbo laborare? 2

Deum autem ſapientiſſimum, ut nihil unquam permittat contingere, niſi cum expedit? 3

Expedire itaq; tibi nunc, morbum vel crucem quem vel quam tibi nunc immiſit Deus. 4

Porro Deum paterno erga nos animo eſſe, patrem autem, ſive indulgeat ſive caſtiget, æque patrem eſſe: nec minore, & forſan majore, hoc quam illud amore facere. 5

6. Bona tibi diu dediſſe, nunc mala dare; ſed nec mala hæc niſi ut majoris boni cauſa ſint, nempe ut redeas ad illum.

7. Gratiæ eſſe hoc, quod toties à te repulſus, tamen nec ſic deſerat, quin viſitet te denuo & requirat te.

Si ſic; ſubdes hac in re Divinæ voluntati voluntatem tuam, ſacrificium omnium, (poſt Chriſti) Deo gratiſſimum.

*Confiteriſne?*

1. Non tam bene vixiſſe te quam oportuit? imo vixiſſe te male, ſæpeq; & graviter peccaſſe?

2. Eſtne peccatum aliquod præter vel ſupra cætera? vel ſuntne peccata aliqua, quæ gravent conſcientiam tuam, ut peculiaris abſolutionis beneficio tibi ſit opus?

3. Eſtne ſcrupulus aliquis circa ea quæ ſunt fidei, vel religionis?

4. Recogitaſne annos elapſos vitæ tuæ in amaritudine animæ tuæ?

5 Cupereſne majorem pro iis amaritudinem ſentire, quam ſentis? & gaudereſn

gaudereſne ſi ſentires? & doletne quod non ſentias?

Petiſne illuminari de iis quæ ignoras, vel oblitus es, ut de eo pœnitere poſſis? & pœnitetne id etiam quod vel ignoras vel oblitus es? 6.

Eſtne propoſitum ſi vixeris, judicandi te & vindicandi in teipſum quod deliquiſti? 7.

Eſtne propoſitum, ſi vixeris, Emendandi vitam, & devitandi tum media tum ſigna eorum quæ hactenus peccaſti? 8.

Hoccine ſanctè promittis? 9.

An petis de hoc promiſſo admoneri te libere? 10.

*Crediſne?*

Quæ in ſymbolo ſunt fidei Chriſtianæ, ſemel ſanctis traditæ? 1.

Te ſervari non poſſe niſi ea credas? 2.

Lætariſne & gratias agis Deo, quod in hac fide natus es, vixiſti, & jam morieris in eâ? 3.

Petiſne ipſe & viſne nos tuo nomine à Deo ſupplices petere, ne deficiat in te fides hæc in ipſum, atq; adeo ne in ipſo mortis articulo? 4.

5 Petiſne etiam ut fructus fidei hujus, & præcipue mortis Jeſu Chriſti, utcunque in vitâ tuâ periit, tamen ne pereat in morte?

6 Si te ſenſus defecerit, aut dolor ſeu debilitas eouſque pertuler it, ut quædam tibi excidant contra Religionem, ſeu præcepta ejus, viſne haberi pro non dictis? & renuntiaſne iis tanquam non tuis?

*Remittiſne?*

1 Illis qui te quocunque modo læſerint, ſicut tibi vis remitti?

2 Petiſne à Deo ut ipſe quoq; illis remittat?

3 Remittiſne illis ſatisfactionem ad quam tenentur ratione illorum, quibus te verbo vel facto læſerunt?

4 Viſne hoc illis, qui in te peccarunt, tuo nomine ſignificari te illis quantum in te eſt noxas omnes remiſiſſe?

5 Remiſſuruſne eſſes, ſi graviora & plura in te deliquiſſent?

6 Gauderesne ſi plures jam haberes quibus remittere poſſis, quo inde uberius tibi remiſſio peccatorum tuorum à Deo impertiri poſſit?

Tu

Tu ipſe ſi quos læſiſti, Petiſne 1
ab eis veniam, ut & tibi remittant?

Ecquos imprimis commeminiſti,& 2
vis ſignificari illis hoc tuo nomine?

Quum remiſſio nulla ſperari po- 3
teſt peccatorum contra octavum vel nonum præceptum legis divinæ, niſi fiat reſtitutio, paratuſne es reſtituere illis rem quibus in re familiari, & illis famam quibus in fama detraxiſti, idq; ſine dolo & dilatione?

Recordariſne qui tandem ſint? 4

*Aliæ etiam interrogationes faciendæ ſunt ſed cautio adhibenda ne ex iis diſcat ægrotus quæ prius ignoravit vitia*

Convenit etiam non raro, ut paſtor in ſtatum animæ ægrotantis preſſius adhuc inquirat, de variis vitiis in Decalogo expreſſè aut reductivè & conſequenter prohibitis, de iis ſaltem in quæ ægrum incidiſſe ſuſpicetur ſigillatim interrogando; cavendum verò eſt ne ægrum ignota doceat, ideoq; peccata minus naturalia, quæq; rarius perpetrantur, ne nominet quidem, niſi gravis ſit ſuſpicio illum ea quandoq; admiſiſſe.

*6 Reg. Docendus eſt populus quod*

Unuſquiſq; curam habens animarum, moneat frequenter populum

ſibi

*paſtor debet advocari in initio invadentis morbi & quare.*

ſibi commiſſum, vel in privatioribus colloquiis, vel in publicis quas ad eos habuerit concionibus, ut paſtorem advocari curet unuſquiſq; ubi morbus aliquis primum invaſerit, morbo enim invaleſcente, fruſtra ut plurimum fiunt colloquia; corpore ſiquidem ſævientis mali violentiâ correpto, compatitur plerunq; animus, ſuiſq; functionibus ineptus redditur; convincendus itaq; eſt populus, expedire illis morbo quovis laborantibus ut verbi aliquis miniſter in tempore accerſatur, illius preces & conſilia non mortem accelerare (quod vulgò ſed ridiculè putatur) ſed pœnitentiam veram promovendo, morbis amovendis, vitæq; ulterius protrahendæ efficaciter inſervire, & eo magis movendi ſunt homines ad paſtorem ſuum advocandum cum ſe male habuerint, quod multi, præſertim infimæ ſortis, paſtoris ſui opem rogare ideo deſiſtant, quod vereantur ne eis fiant moleſti.

*7 Reg.*

*Debet paſtor inquirere frequenter de ſalute ſui gregis & iis qui templo famulantur injungere ut ei morbos Parochianorum ſignificent.*

At quoniam ægroti vitio, aut aſſiſtentium incuriâ, accidit nonnunquam quod Paſtor non ſit tempeſtivè accerſitus, paſtoris erit officium, de gregis ſui ſalute ſæpe ſæpius inquirere; & aliquorum templo miniſtrantium (cujuſmodi ſunt clericus Parochialis ſive æditıuus & oſtiarius) curæ, hoc demandare, ut de parochianorum morbis eum faciunt certum; paſtorq; de adverſâ cujuſvis valetudine certus, eum ultrò adeat, nec invitationem præſtoletur, omnem enim gregi ſuo benefaciendi anſam arripere debet, & molliora quævis affandi tempora captare, cujuſmodi ſunt, quæ ægritudo miniſtrat. Nemo itaq; cui animarum cura committitur, charitativum hunc laborem refugiat, quod teneantur illius parochiani eum accerſere ſi infirmentur, (juxta illud Apoſtoli, infirmatur quis in vobis accerſat presbyteros eccleſiæ & orent ſuper eum,) aut quod vereatur ne ſi ultro ſe obtulerit, ingratus venerit & tempore parum opportuno acceſſerit; imo ne caùſas

*Paſtor de his certus eos ultro adeat, & quare.*

*Jac. Ep. 5. 14*

cauſas fingere, & otio prætextum quærere videatur; unicâ ſaltem vice ultro ægrotum adeat, & ſi ingratum ſe adveniſſe, & nihil apud illum profecturum ſe ſenſerit tum demum Parochus ſine negligentiæ notâ abeſſe poterit.

Hactenus oſtenſum eſt qualiter debeat Curatus inſtrui, ut arduum illud ægrotos viſitandi opus aggredi poſſit prudenter, & utiliter exequi; poſtulatq; methodus ut nunc oſtendam, quæ erga ipſos ægrotos inter viſitandum præſtare debeat; atq; hæc docebunt ſequentes regulæ.

---

## Regulæ ad ſecundam Claſſem ſpectantes.

DEcebit Parochum cum primò ad ægrotum accedit, com-paſſionem aliquam voce, & vultu exprimere, blandèq; eum interroga-re, de mali quo premitur naturâ, ſymptomatibus, & duratione, hæc enim ut amoris & benevolentiæ ſunt indicia, ita reddent gratiora quæ deinceps eſt dicturus. *1 Reg. Paſtor ægrotum primò accedens debet benevolentiam ſuam ſignificare.*

2. Innuat deinde Parochus ſe ſpem de ægroto habere, quod Divinæ vo-luntati voluntatem ſuam ſubmiſerit, & paternam cæleſtis patris correctio-nem (prout filium decet obſequen-tem) æquanimiter laturus ſit, quip-pe quæ, etiamſi gravis videatur, ſit tamen longè infra merita; quæ licet inter mala vulgò numeretur, bono tamen ſit illi ceſſura: Si æquo ani-mo pertulerit, quæq; deniq, uti a- *2 Reg. Ad ſubmittendum Deo hortetur.* *Quibus argumentis ad id ſuadeat.*

liæ

liæ omnes afflictiones, ad hoc à Deo imittatur, ut patientiam probet exerceatq;, addi etiam poſſit impatientiam non tollere, non ſublevare malum ſed augere, eo ſiquidem graviùs premat unumquemq; quælibet miſeria, quo eam magis contra voluntatem patiatur.

*3 Reg. Doceat ob incertum morbi exitum nec corporis curam abjiciendam nec animæ procraſtinandam.*

3. Doceat porrò parochus incertum eſſe morborum exitum, adeoq; illi, nec ita de ſalute deſperandum, ut omnem corporis curam abjiciat, eoque reſpuat medicamenta quæ malum profligare poſſint, neq; ita è contra ſperandum ut aliud pœnitentiæ tempus ſibi audeat promittere, tutumq; putet, opus illud unicè neceſſarium vel in diem differre.

*4 Reg. Preces in liturgiâ præſcripta dicenda.*

4. Flexis deindè genibus, pro ægroto Deum precetur, juxta formulam in Liturgiâ præſcriptam, precibuſq; paululum interruptis ſurgat: Et,

*5 Reg. Ad alloquium procedat.*

5. Ad alloquium procedat illud quod in libro precum communium habetur, aut ſi convenientius judicârit

rit ad aliud aliquod quale ante deſcripſimus.

6. Finito generali alloquio, oſtendat quam ſit impoſſibile Deo ſine fide placere, quamq; ideo uniuſcujuſq; interſit, ſuam probare fidem, & an vera ſit inquirere. *6 Reg: Fidei veram neceſſitatem oſtendat.*

7. Utq; ea inquiſitio debitè peragatur, recitet parochus clarâ & diſtinctâ voce omnes ſymboli Apoſtolici articulos, & (juxta eccleſiæ noſtræ præſcriptum) ægrotum quoad unumquemq; interroget, num illi ex animo aſſentiatur, & ſi in quovis vacillare perceperit, ſtabilire eum ſuſcipiat. Cùmque *7 Reg. Quomodo in eam inquiratur.*

8 Ex fidei noſtræ articulis quidem ſint adeo fundamentales, ut nequeant citra ſalutis diſpendium aut ignorari penitus, aut pro falſis haberi, quoad illos ſaltem adnitendum erit paſtori ut viſitatus eos rectè intelligat, iiſq; aſſenſum præbeat inconcuſſum: Neq; de aſſenſu illis præbendo apud quemvis hæſitanter diſſerat, quod templum diu frequentârit, ex defectu enim tempeſtivæ eruditionis *8 Reg: Cura præcipua ſit circa articulos fundamentales.* *Eam non excludit templi frequentatio.*

ruditionis evenit, quod multi provectæ admodum ætatis, nec ſcitu neceſſaria intelligant, nec creditu neceſſariis aſſentiantur. At conveniat fortè, aliâ viâ procedere, apud eos qui peritiores ſunt, aut ſibi videntur, eoſque, ſi explicatiore aliquâ articulorum fidei cognitione egere viſi ſint, juxta prudentem Jo: Polanci regulam ad diſtinctiorem eorum perceptionem adducere, vel per modum commendationis, vel per modum oblationis, vel per modum obſecrationis, vel per modum gratiarum actionis, vel per modum ſpem erigendi, monendo nimirum viſitatum ut (ipſo præeunte) ſe, ſacro ſanctæ Trinitati Patri Filio & Spiritui Sancto commendet, ut Patri ſe commendet, tanquam omnium viſibilium & inviſibilium Creatori; Filio ut per æternam & ineffabilem generationem, à Patre æternùm nato, ut in tempore propter ſalutem hominum in mundum miſſo, ut virtute ſpiritus ſancti concepto, ut nato homini ex Virgine Mariâ, ut paſſo, mortuo,

*Modi quibus ad diſtinctam myſteriorum fidei cognitionem adduci poſſint, qui peritiores ſunt aut ſibi videatur.*

tuo, ſepulto, reſcuſcitato, in cœlum aſcenſo, ibidem ad dextram patris ſedenti, & ut tandem venturo ad judicandum vivos & mortuos, & unicuiq; juxta opera, aut æternam vitam, aut æternas miſerias reddituro, atque aut demum ſe commendet Spiritui Sancto, ut à Patre & Filio procedenti & unam ſanctam & catholicam eccleſiam vivificanti: Doceantur inquam ægroti variato ſubinde modo nunc ſe illis commendare, nunc ſe illis offerre, nunc illos obſecrare, nunc illis gratias agere, nunc ſpem ſuam in illis ponere, mentione myſteriorum fidei explicitè ſemper factâ, ſive hoc ſive illo modo procedatur.

9. Seriam Pœnitentiam eſſe omnibus ad ſalutem neceſſariam, paucis prout expedit, aut multis demonſtret, oſtendatq; ex ſcripturis, ad hoc eam ſufficere, ut peccatores vel graviſſimos divinæ miſericordiæ capaces reddat. Et, *9 Reg. Neceſſitas & efficacia veræ pœnitentiæ docentur.*

10 Quoniam gravis eſt ſuſpicio, veram pœnitentiæ naturam a pleriſq; *10 Reg. Ejus naturæ explicanda.*

*Quid ſit.* ignorari, erit ut plurimum ſedulò explicanda, docendaq; erit longè major ægrotantium turba eſſe firmam animi à malo ad bonum converſionem in amore Dei fundatam, & cautâ vitiorum omnium devitatione, & diligenti omnium virtutum praxi continuo indicatam.

*11 Reg. Examen vitæ ad pœnitentiam agendam neceſſarium.*

11. Accuratum retroactæ vitæ examen, ad Pœnitentiam ritè agendam neceſſarium eſſe doceat & ad illud ſedulò hortetur. Et quo id debitè peragatur,

*12 Reg. Moneat ad id faciendum per lectionem vitiorum catalogi.*

12. Moneat ægrotum vitiorum aliquem catalogum attentè legere aut alii illum diſtinctè recitanti, mentem, & aures arrectas præbere, & quoad unumquodq; vitium ſe ſerio conſulere, num aliquo id tempore admiſerit, neq; enim tutum eſt cuipiam, in re adeo momentosâ, ſuæ ipſius memoriæ in ſolidum confidere, & externa aſpernari auxilia; decebit itaq; fidum Chriſti Miniſtrum, de hoc ægrotum frequenter admonere, eumq; etiam non raro juvare, decem legis precepta breviter

*Atque adjuvet etiam decem præcepta percurrendo & quæ prohibent recenſendo.*

ter percurrendo, ſtrictimq; illi notando quæ prohibent delicta, & poſteriorem hanc methodum in caſibus ferè innumeris priori prætulerim, quia idiotam quemvis docebit modum ſe examinandi facillimum modum, quo, externo omni auxilio orbatus, uti poterit, quandocunq; lubuerit.

13. Moneat etiam ut ſecum ſubinde cogitet quoties ſingula admiſerit peccata, & quæ ea aggravarint circumſtantiæ. Et cum fines hujuſce inquiſitionis non alii ſint quam coram Deo eſſe humili demiſſoq; animo, priſtina & dilecta hactenus peccata lugere & habere odio, eorum veniam ſuppliciter rogare Deum, & contra ea in poſterum ſtatuere;

*13 Reg. Delictorum frequentia & circumſtantia expendi debent. Qui ſint fines hujus examinis.*

14. Hortetur ægrotum ut (examine peracto) ſuam indignitatem ágnoſcat & humillime fateatur ut ſua lugeat peccata, ut eis veniam à Deo impetret, & demum, ut firmiter ſecum ſtatuat à ſimilibus ſibi in futuro quantum poterit cavere. Et

*14 Reg. Hortetur ut examen ordinet ad fines prædictos.*

15 Reg. *Venia etiam ſecretioribus delictis roganda eſt.* 15. Quoniam neceſſe eſt ut poſt inquiſitionem vel accuratiſſimam nonnulla lateant delicta: Hortetur item ut cum Pſalmiſtâ à Deo petat, ab occultis purgari, à ſecretis mundari.

16 Reg. *Si doleat ægrotus inquirendum unde ejus dolor oriatur.* 16. Si æger vultu ſuo aut dictis dolorem aliquem ob ante admiſſa conceptum prodiderit, inquirendum erit ſedulò, unde ortum habeat illius dolor, an ex ſervili pœnæ metu, an verò ex eo quod contra infinitam Dei benignitatem deliquerit, licet enim prior iſte dolor foveri debet ut uſitatiſſimum pœnitentiæ initium, in eo tamen nulli tuto acquieſcitur, ideoq; excitandus erit ægrotus ad dolorem nobiliori principio innixum, *In quo debet fundari.* luctus enim qui in nobis pœnitentiam non pœnitendam operatur, ſuam habet acerbitatem, ex ingrato noſtro, infinitæ miſericordiæ contemptu.

17 Reg. *Dolor ſenſitivus non requiritur in omnibus.* 17. Si per duriorem corporis temperiem ſteterit, quo minus æger ſua defleat delicta, dici convenit in illius ſolatium, dolorem ſenſitivum non

in

in omnibus requiri, atq; illis qui dolere neſciunt, ſufficere, ſi omnia Dei lege prohibita, verè, & ex animo averſentur, & in futuro ſeduli devitent.

18. Non ſatis putet Parochus, ægrotum, ad generale obediendi Deo, in omnibus, propoſitum ineundum hortari, ſed curet etiam, ut maturâ deliberatione, & debitis rationibus ineatur; ſi enim ex ſubito animi motu, nullaq; ante habitâ difficultatum, quæ in eo retinendo certiſſimè ſubeundæ ſunt, ratione, procedat, leve erit & cuivis difficultati, ex improviſo occurrenti facillimè ceſſurum, & ſi indebitæ cuivis rationi innitatur, cujus generis ſunt ſpes, metuſq; mundanorum, inſtabile erit & ſublatâ cui innixum eſt ratione, ut corruat neceſſe eſt; & ut ſancto animi propoſito ſtare velit poſſitq; hortetur eum Dei gratiam auxiliumq; implorare, qui enim propriis ſui ipſius viribus confiſus, id in ſe ſuſcipit, quod ſine auxiliis Divinæ gratiæ præſtari nequit, triſ-

*18 Reg. Propoſitum pietatis juſti a rationibus ineundum.*

*Ut ſtabile ſit auxilium Dei implorandum.*

tiſſimâ experientiâ ſe ſpem vanam aluiſſe docebitur: Et ſi paſtor conſcius fuerit vitiorum, quibus viſitatus, valens indulſit, ſemotis arbitris, & amore præfato, de iis ſpeciatim diſſerat, & ut contra illa ſigillatim ſtatuat reum exhortetur; ei etiam author ſit tam de mediis, quam de fine ſtatuendi, eumq; amiciſſimè admoneat, ut in animo habeat, ſecumq; obſtinatè ſtatuat, ea omnia diligentèr præſtare, quæ propoſito ſtabiliendo ſubſerviunt, eaq; omnia cautè evitare quæ id ſoleant labefactare; qui enim aut ea negligit, aut his indulget, non poterit meliori jure ſpem aliquam concipere ſe aſſecuturum ſuum propoſitum, quam quo ſperare poterit ſe fore eruditum, qui nullam literis navârit operam; proderit etiam mentionem facere eorum, quæ obſtinatiores & in pietate obfirmatiores nos reddere apta ſunt, cujuſmodi ſunt, rectæ de Deo apprehenſiones, veræ notiones de vitiorum & virtutum naturis, frequens de noviſſimis meditatio, diligentia

*Tam de mediis, quam de fine ſtatuendum.*

*Mentio tacienda eſt eorum quæ pietatem firmant & quæ ſint.*

gentia in vocatione, aſſidua oratio, bonorum ſocietas, frequens vitæ examen, religioſa omnium quoad adiaphora propoſitorum tenacitas, & quotidiana ſtatutorum pie initorum renovatio; proderit etiam ea ſtrictim notare quæ in vitia nos reddunt proclives, quod genus ſunt, otium, malorum converſatio, & ut alia taceam, ea animi levitas & inconſtantia, quâ à propoſitis minus momentoſis ſine ſcrupulo recedimus, eaq; temeraria audacitas, quâ in pericula nos conjicimns, & in tentationes cautè evitandas ſine cauſâ irruimus.

*Faciënda etiam mentio eorum quæ pietatem labefactant, Quæ ſint.*

19. Ad ſacræ cœnæ participationem urgeat, moneatq; ut in tempus illius celebrationi deſtinatum, ſe rite præparet, & amicos quoſdam advocari curet, qui eam unà participent; Sciſcitetur autem num antea unquam de hoc Sacramento participarit, nam ſi illud nunc primum recepturus ſit, illius natura, neceſſitas, & efficatia ei debent explicari, docendusq; erit quo ille modo ſe optime præparet.

*19 Reg. Ad Euchariſtiam accipiendam hortetur & ubi opus eſt illius naturam, & e doceat.*

20. Verba

*20. Reg. Moveat ad reſtitutionem*

20. Verba habeat frequentia de reſtitutione proximo facienda ob injurias quas illi intulerit, quo enim minus de eâ cogitent pleriq; cum rectè valent, eo magis monendi erunt cum fuerint ægroti, atq; doceri etiam illos oportet quæ cuiq; injuriarum generi debeatur ſatisfactio: Et quo ægroti male acquiſita lubentius reſtituant, hæc illis in animo volvenda proponantur, nempe fore omnia intra breve tempus certiſſimè deſerenda, male eſſe dilapſura quæ male parta ſunt, nec diu hæredibus profutura, imo illis veriſimiliter nocitura, & in æternæ damnationis periculum eos conjectura: Et licet illis maximè & ſine omni futuræ calamitatis diſcrimine profuerint, eſſe tamen egregiæ dementiæ, ſe miſeriis nunquam finiendis exponere, ut ingrati quivis hæredes fugaci fruantur voluptate.

*Et ſpeciatim ad reſtitutionem quæ ob injurias animæ illatas debetur.*

Quum nulla gravior ſit injuria, quam quæ proximorum animabus infertur, cum ad ſcelus aliquod patrandum inducuntur, de reſtitutione in

ſtiuſmodi caſibus neceſſariâ, erit
liquid ſpeciatim dicendum, & ſti-
nulandus erit ægrotus, ut ad pœ-
iitentiam datâ operâ hortetur, &
uantum in ipſo fuerit, adducat eos,
uos ad peccandum quovis modo
ellexerit: Eum itaq; admoneat Pa-
ochus, ut illis, ſi in propinquo fu-
rint, ad ſe clanculum vocatis, dicat,
ut ſi remotius egerint, per literas
vel fidum aliquem amicum ſignificet,
e paternâ Dei diſciplinâ ad ſaniorem
nentem fœliciter revocatum, omnia
vitæ anteactæ crimina jam vere a-
verſari, & ex animo nunc dolere,
non ſolum, quod ipſe ea temere ad-
niſerit, verum etiam quod quandoq;
llos ſibi in ſcelerum ſocietatem aſci-
verit, ſe jam orare, & ſerio obteſta-
i illos, ut ſaluti ſuæ ſempiternæ in
tempore velint proſpicere, ut omni-
bus ſuis delictis jam tandem renunti-
arent, & præcipue illis, ad quæ, aut
exemplo pravo, aut inſano concilio,
aut iniquâ quâvis ſuaſione ipſe eos
adduxerit, ſe de malitiâ & ingenti
iſtorum periculo jam plene convic-
tum

tum eſſe, ſe in animo ſuo perſuaſum eſſe, reddendam eſſe Deo rationem, non ſolum de propriis ſui-ipſius delictis, ſed etiam de iſtis aliorum peccatis quibus ſuâ converſatione culpandam ipſe occaſionem præbuerit, atq; ideo non poſſe pacato animo ex hâc vitâ decedere, niſi poſtremo ſuo ſpiritu ad tempeſtivam vitæ emendationem, eos prius hortatus ſit, &, quantum in ipſo fuerit, à morte delictis debitâ ſecuros, & melioris vitæ capaces reddiderit: Cumq; penè omnes ubiq; homines de aliorum criminibus ſi non alias, fraternæ ſaltem correptionis neglectu participare ſoleant, decebit univerſos, & præſertim eos, qui ex hâc vitâ migraturi ſunt, omnes, quotquot eos inviſerint, ad veram pœnitentiam, ſeriumq; pietatis ſtudium in genere hortari: Et ad hanc generalem reparationem faciendam ob generalem illam injuriam quæ ex iſto neglectu fluat, omnes, qui periculoſè ægrotant non immerito moneantur.

21. Admoneat etiam ægrotantem ti ſuarum offenſarum veniam ab ho- ninibus petere, ita & injurioſis vi- ſſim dare, doceatq, quæ qualiſq; ffenſarum remiſſio neceſſaria ſit, ut uis ſuarum remiſſionem à Deo obti- ere poſſit; nonnulli enim ad re- iittendum ſuis debitoribus in gene- hortati, falſò & periculoſè judi- ant, ſe quod ſatis eſt feciſſe, ſi ve- iam ore pronunciaverint, licet inte- m in animo celatum lateat propoſi- im vindictam aliquam ſumendi, ſi uando ad ſalutem redierint, & in ia poteſtate habuerint: Aliiq; è con- ra exiſtimant, ſibi à jure receden- um, & injuriarum memoriam ita ex- nimo delendam, ut de iis poſtea ne ogitent quidem, ſi ut monentur in- iriofis velint remittere. 21 Reg. *Moneat ad ignoſcendum injurioſis.* *Notantur errores circa debitam injuriarum remiſſionem.*

22. Precibus publicâ authoritate ræſcriptis, addat nonnunquam & lias formulas, prout ægrotantis ſta ui expediens judicarit, atq; per eas oterit ægrotum & alios quoſvis qui lli aſſident, quoad officia illis pro empore incumbentia prudenter in- ſtruere 22 Reg. *Nova precum formula præſcriptis addenda earum uſui.*

ſtruere, à Deo nimirum rogando nominatim, ut ea præſtent ſinguli, quæ eâ occaſione ſint ſingulis præſtanda.

23 Reg. *Ægroti animus conra mortis metum muniendus.*

23. Si mors inſtare videatur, contra illius metum muniendus eſt ægroti animus morſq; illi repræſentari debet tanquam omnium miſeriarum finis, oſtiumq; quod ad æternam fœlicitetam adducet eos qui veræ pœnitentiæ vera dederint indicia.

24. Reg. *Pœnitentibus pronuntianda eſt abſolutio Ea exponenda & quomodo.*

24. Illis de quorum pœnitentiâ, quin vera fuerit, non jure dubitatur, pronuntianda eſt abſolutio, ſi obnixè eam petierint, eaque, ne perperam intelligatur ut plurimum exponi debet, & proponi poſſit tanquam abſoluta reſpectu eorum delictorum, quæ eccleſiæ ſcandalum pepererunt, & reſpectu aliorum omnium peccatorum tanquam authoritativa, Deique gratia efficax futura illis, qui veram egerint pœnitentiam.

25 Reg. *Ægroti pro variis ipſorum geniis varie tractandi.*

25. Meminerit ſemper qui curam habet animarum, ægrotos pro variis ipſorum geniis, variè tractandos; illis

illis enim qui futuræ fœlicitatis ſpes aluerint non bene fundatas, juſtitia Dei explicanda eſt, minæ illæ graves ſub quibus Deus omnes ubiq; homines omni interdixit ſcelere, vivaciter urgendæ, terroreſq; tremendi judicii & inferorum pœnæ quoad fieri poteſt, ad vivum repreſentari debent: Infirmo autem è contra illi, qui animo eſt verè contrito, & ſub gravi onere peccati multùm ingemiſcit, leniendus eſt animus, ſuavi de miſericordiâ Dei colloquio, & in illius ſolatium illuſtranda ſunt illa Scripturæ loca, quibus Deus peccatoribus pœnitentiam agentibus veniam pollicetur; Salvatoris merita illi in mentem revocanda, ſpem in illis ponere, & pacato eſſe animo moneri poſſit & debet. Atque ſacræ Scripturæ loca quæ his uſibus congruè applicari poſſint, in libellis, in calce hujus tractatus nominandis collecta habeantur. *Quomodo præſumentes.* *Quomodo contriti.*

26. Si parens fuerit qui viſitatur, movendus erit ad benedicendum & piè conſulendum liberis, præſertim *26. Reg. Parentes movendi ad pie conſulendum liberis.*

ſi morti vicinus videatur, conſilia enim quæ parens moriturus dederit, liberorum animis penitiùs inhærebunt, et apud illos plus valebunt quam quæ ſanus inſtituerit.

*27 Reg. Ad quid ſervi movendi.* 27. Si ſervus viſitetur, urgeatur detegere, ſi quæ noverit adverſus heri heræve bonum, conſilia ſuis inita conſervis.

*28 Reg. Pauperi ſubveniendum.* 28. Si pauper fuerit, ægrotus, & neceſſariis indiguerit, paſtoris erit prout poterit ſubvenire, pecuniamq; illi aut ſuam largiri, aut ſi illud per inopiam non liceat, à ditioribus impetrare.

*29 Reg. Ægrotus ad condendum teſtamentum movendus & quare.* 29. Ægrotum, ubi opus fuerit, ad res ſuas mundanas diſponendas hortetur, tum ne incompoſitæ animum illius diſtrahant, & à rebus magis momentoſis avocent, tum ne ſi iis nondum compoſitis fato conceſſerit, moleſtiæ inde & lites ſuperſtitibus oriantur. Eum etiam ſi divitiis affluat, argumentis à ſententiâ die ultimo proferendâ petitis, ad charitatis opera ſtimulari conveniat.

30. Hi

*30 Reg. Præcedentes hortatus non uno tempore urgendi & quare.*

30. Hi hortatus non uno tempore urgendi ſunt, tum quia ægroto hoc tædium pareret, tum quia convenit ut paſtor novi aliquid proferat, quoties laborantem inviſerit, ne eandem ſemper cantilenam videatur canere, & inſcitiæ ab auſcultantibus accuſetur, quaſi ſermonem variare præ ignorantiâ neſcierit.

*31 Reg. Poſt preces & hortatus blande & amice alloquatur paſtor.*

31. Paſtor peractis precibus, & facto hortandi fine, ægrotum de ſtatu corporis blandè interroget, & de remediis quibus uſus fuerit, amicè alloquatur, & ſi medicinæ fuerit peritus, (niſi adſit medicus) ſuum etiam adhibeat co[illegible]m methodo ſe reddet gratiorem.

*32 Reg. Quæ dicere oporteat diſceſſurum.*

32. Diſceſſurus tandem paſtor, ægrotum hortabitur ad meditandum privatim de iis quæ ab ipſo audiêrit, & ad ſequendum monita movebit, ſalutem illi precabitur, & rogabit Deum ut illius gratiæ auxiliis poſſit, velitq; ægrotus, ſe ſuis circumſtantiis convenienter gerere.

## *Regulæ ad tertiam Claſſem ſpectantes.*

*1 Reg. Roget paſtor aſſiſtentiam eorum qui ægroto aſſident.*

1. CONvenit non raró ut paſtor Evangelicus, in promovendâ viſitati æternâ ſalute, aſſidentium utatur operâ; plurimum enim apud ægrotum poterit, ſi illos ad ſibi ſerió aſſiſtendum adduxerit, qui illi, ſanguine aut amicitiâ junguntur, eis

*Quomodo illos alloquatur.*

itaq;ad ſe clanculum vocatis in hunc modum loquatur; Benè eſt & laudo quod amico huic veſtro laboranti curam impendatis, addatis, obſecro, corporis curæ, atq; animæ curam, ea enim eſt pars longè præſtantior,& majorem meretur curam; in hoc ideo potiſſimum incumbatis, ut ea demum ſit ſana, verum veſtrum amorem, hoc pacto, optimè, & illi, procul omni dubio utiliſſimè exprimatis, caveatis itaq; imprimis ne mens ejus à ſeriis avocetur,aut futilibus

tilibus colloquiis, aut incompoſitis viſitantium moribus, foveatis quantum in vobis fuerit, pios quos in ejus animo excitavi cogitatus, legatis ubi fuerit opportunum, clarâ & diſtinctâ voce, hunc, vel illum vitiorum catalogum, iſtiſq; vitiis inter legendum diutiſſimè immoremini, in quæ amicum aut naturâ, aut pravâ conſuetudine proniorem noviſtis, legatis etiam aliis vicibus Pſalmos pœnitentiales, illaſq; ſacræ Scripturæ paginas, quas illi nunc temporis præ aliis profuturas putetis, legatis itidem ſuis vicibus, hanc, vel illam, hujus vel illius libri portiunculam, hæc enim ut vos faciatis, eſſe illi expediens judico; Amicum veſtrum frequenter inviſam, at cum illi continuò adſtare non potero, veſtrum erit quæ dixi officiis, meam ſupplere vicem: Hujuſmodi officia ab aliis ipſi expectabitis, ſi quando (quod longè abſit) gravi aliquo correpti morbo, de vitâ periclitemini: Quæ vobis ipſis ab aliis fieri velitis, ea aliis facere nunquam gravemini.

 2 Moneantur

*2 Reg. Moneat eos de compeſcendo luctu.*

2. Moneantur etiam ubi opus fuerit, qui ægroto aſſident de compeſcendo luctu, doceanturq, dolorem vanum eſſe, & rationi rectæ ideo adverſari, quod nihil boni promoveat, fore etiam impium, & Deo diſpliciturum, ſi nimium illi indulgeatur, utut enim veniam à Deo aſſequatur, cum invitis obrepit; foveri tamen nequit, quin ſumma Dei authoritas impugnetur, ideoq; moneantur ut ſedulò in hoc conatus dirigant, ut ad divinam voluntatem, in omnibus voluntates conforment ſuas.

*3 Reg. In ægroti mortem ſi propinqua videatur aſſidentes præparet & quomodo.*

3. In mortem etiam periculoſè ægrotantis, ulteriùs præparentur, & in hunc finem dicatur, ut fluxa ſit & incerta, quam hic agimus vitam, ut iniquum ſit eos recuſare ſortem, quæ omnibus ferenda eſt, & mortem aut averſari ſuam, aut aliorum multùm dolere, cum omnes hâc lege in hunc mundum introivimus, ut inde ad Dei juſſum exeamus, quod ſiquid illi, quem nunc inutiliter plorant, humanitùs acciderit, eum cito

ſecuturi

ſecuturi ſint omnes, & in æternum unà manſuri, niſi ob diverſos mores, diverſis fuerint conſignandi locis, dicatur deniq; amorem erga vitâ functos rectiùs multo, & utiliùs exprimi, fideli eorum executione, quæ moribundi in mandatis dederint, & debitâ ſuperſtitum curâ quam vanis lachrimis, & inutili luctu: Et ſi hujuſmodi dictis non poſſit parochus adeo multùm proficere, ut dolorem aut eliminent, aut multùm minuant, qui ægroto aſſident; moneat tamen illos, ut ſaltem celent dolorem quoties in ægrotantis conſpectum fuerit illis veniendum, ne intempeſtivo luctu, turbent illius animum, & ad juſtam animæ curam eum reddant ineptiorem.

*Doceat quomodo amorem erga mortuos exprimant.*

*Moneat ut dolorem celent ægrotum.*

4. Eos etiam qui ægroto miniſtrarint, ſtrictè interroget, de ætate, vitæ conditione, literaturâ, moribus, aliiſq; ſibi minus notis ægroti circumſtantiis, paſtor enim quo hæc accuratius prænoverit, eo poterit faciliùs cum proximè acceſſerit, quæ loqui deceat dignoſcere, quoad

*4 Reg. Quæ poterit de ægroto ex aſſidentibus ediſcat.*

iſta

iſta præmonitus, & debitè informatus, miſſis generalioribus, & parùm profuturis locutionibus, ſermonem ſuum ad ægroti ſtatum, nullo ferè negotio, accomodare poterit.

*5 Reg. De quibus monendus ſit medicus.*

5. Quærat ex medico, qui ægroti curam ſuſceperit, num morti eum putet vicinum, illumq; moneat, ſi quæ propinquæ mortis ſymptomata perceperit, ne celet ægrotum aut eos qui illi aſſederint, ne ægrotus, ſpe vanâ ſalutis ſuæ deceptus, curam animæ neceſſariam periculoſè procraſtinet, & ne illi miniſtrantes eis deſint officiis, quæ amico in extremis conſtituto, præſtare eos oporteat.

*6 Reg. Quid dicat ægrotantis amicis ſi is phreneſi teneatur.*

6. Si viſitatus (quod ſæpe evenit) per phreneſin, ſeu breve aliquod delirium, conſilii ſit incapax, aſſidentes admoneat, de iis, quæ illi dici cupierit ſi quando ad ſaniorem mentem redierit, iiſq; etiam hoc officii injungat ut eum curent advocari, ubi primum ſenſerint, ſana quævis conſilia poſſe aliquid apud ægrotum valere.

7. Si

7. Si nimia amicorum dilectio obſtiterit, quo minus pacato animo de morte mox futurâ cogitaverit ægrotus, & ad eam ſubeundam ſe alacris compoſuerit, moneat paſtor illos qui ei neceſſariò miniſtrant, ne terrenos hoſce affectus concitari patiantur, aut non neceſſario, conjugis, liberorum, aliæve cujuſvis perſonæ plurimum illi dilectæ acceſſu, aut intempeſtivâ eorum mentione, illos etiam doceat argumenta, quibus dehortari poſſint propinquos, ſi ad frequentem moribundi conſpectum admitti impotentèr cupierint.

*7 Reg. Moneat eos qui ægroto miniſtrant ut à morituri conſpectu eos prohibeant, devitenque mentionem eorum quorum conſpectum aut mentionem indebitos affectus concitare in ægroto ſentiant.*

---

*Regulæ*

*Regulæ quartæ claſſis.*

## *Regulæ ad quartam Claſſem reducendæ.*

*1 Reg. Paſtor ſi ægrotum quem non novit inviſerit utatur oratione præmeditatâ & generali.*

1. VErbi Dei miniſter quo viſitandum penitiùs noverit, eo aptiùs alloqui poterit ſacræq; Scripturæ loca commodiùs ei applicare: Erit tamen illi nonnunquam accedendum ad ægrotos ſibi minimè notos, atq; hoc in caſu neceſſe eſt ut ſe in generalibus contineat, & uti poſſit præmeditatâ aliquâ oratione, quæ cuivis ignoto ex æquo congruat, cujuſmodi eſt quam habeat lector inter regulas primæ claſſis.

*2 Reg. De eis ſpeciatim diſſerat quæ ex colloquio expiſcetur.*

2. Si quid de priſtinis viſitati moribus, ex illius reſponſis expiſcari poſſit Parochus, de iis agat ſpeciatim, laudetq; laude dignos, & culpandos improbet, & quoad hos doceat, quàm fuerint culpandi quàm illi

fuerint nocivi, quàm Deo odio- dicatq; inſuper quibus illi modis ęcaveri & in futuro præveniri erint.

3. Si quoad priſtinos ægroti mo- , nihil diſcat ex illius reſponſioni- ; prudenti Parocho facienda erit njectura ex illius ætate, & voca- ne, & loco in quo ſanus dies nſegerit, unicuiq; enim ætati, & ui, & regioni, ſua ſunt vitia, & tórem hortarer de iis vitiis ſigil- im diſſerere in quæ laborantem ſſe proniorem ſuſpicetur.

*3 Reg. Nihil e colloquio diſcenti facienda eſt conjectura ex ætate, &c.*

4. Convenit autem ut illi ſub fi- n orationis ſignificet, ſe illi quæ minerit peccata nequaquam ex- obari, quippe qui ignarus ſit, num unquam perpetraverit, ſed ideo ùm eorum apud illum mentionem iſſe, ut eum in recordandis vitiis varet, & providentiæ Dei impu- idum, ſi nullius conſcius, pecca- n aliquod ſecretum, ei in mentem portunè revocaverit.

*4 Reg. Amoveat ſuſpicionem iniquioris ſententiæ, dicatque cur hæc aut illa meminerit peccata.*

5. Addat etiam Parochus, per- rum referre quid homines de eo- ſentiant,

*5 Reg. Dicat nihil referre quid homines de pœnitentibus ſentiant.*

ſentiant, modo ingenuam Deo peccatorum confeſſionem faciendo, veramq; de eis penitentiam agendo, Deo innocens habeatur.

*6 Reg. Silentium & ſalubre conſilium ſpondeat.* 6. Quo viſitatus cum eo agat fidentiùs & illi ſecretiores animi morbos tanquam fideli medico lubentiùs detegat, decebit Parochum pro indubitato dicere, ſe officio ſuo teneri tum ad tacendum ea quæ ſub ſigillo confeſſionis ſibi habuerit concredita, tum ad dandum ei conſilium, quàm poterit, ſaluberrimum, nec referre quidquam, notus ſit, an ignotus qui conſilium petierit, cùm ab eo petatur qui ratione officii omnibus, nullo habito perſonarum reſpectu, conſilio ſuo ſalutari ſubvenire debeat.

*7 Reg. Ægre confitentem ad alium confeſſorem mittat.* 7. Si Parocho ſilentium, & ſalutare conſilium amicè ſpondenti, ſecreta ſua delicta timidiùs æquo revelârit viſitatus, moneatur alium aliquem verbi miniſtrum advocare, cui ex ipſius ſententiâ tutius innitatur; Paſtor enim ſi ad hoc monendo, ſibi fidem non conciliârit, amovebit ſaltem

tem

tem ſuſpicionem quam aliàs ægrotus poſſit de eo concipere, nempe, quod curioſè nimis aliena perſcrutetur.

8. Quoad reliqua ignotis inter viſitandum dicenda, & quoad preces pro eis fundendas, ex ſuâ ipſius prudentiâ & regulis ad ſecundam claſſem reductis diſcat unuſquiſq; cui viſitandi opus incubuerit.

## *Regulæ ad quintam Claſſem pertinentes.*

*1 Reg. Qui viſitarit eos qui animi anguntur in angoris cauſas inquirat.*

1. EVenit nonnunquam, ut paſtori Evangelico agendum ſit cum eis qui variis implicantur angoribus, & ad talem accerſito, laborandum eſt in primis, ut veras, angoris cauſas dignoſcat, & in hunc finem, ægrum urgeat ad particularem peccatorum confeſſionem, alios de præteritâ illius vitâ interroget, & ex illi miniſtrantibus diſcat, quo ille modo, quoad mundana ſentiat & loquatur: Hinc enim pro certo ſcire licebit, num ille animi dolor, cerebri morbo, & ſpirituum ataxiæ, an vero peccatorum conſcientiæ imputari debeat; ſi à priori cauſâ fluxiſſe comperiatur, moneat ægrum ad medicorum opem confugere, eorum enim eſt iſtiuſmodi malis mederi, ſpem faciat, ad priſtinam animi qui-

*Si ab aliquâ cerebri læſione oriatur ad medicum mittat.*

etem

etem brevi rediturum, ſi ad medicorum præſcripta ſeipſum compoſuerit; doceatq; item ſedulo & pro indubio dicat, Deum de illo olim judicium facturum, non juxta vitiatos ægrotantis conceptus, ſed juxta veros, liberoſq; rectè adhuc valentis, mores, qui, qualeſcunq; fuerint, ei nudi ſunt & plenè perſpecti.

*Quæ dici oporteat in illius ſolatium.*

2. Poterit etiam in præſens, laborantis animi ſolatium, & in adſtantium utilitatem, de infinitâ Dei miſericordia diſſerere, hujuſmodi enim diſſertationes, etſi læſo cerebro mederi nequeant, affectus tamen lenire & ad breve tempus pacare poſſint.

*2 Reg. De Dei miſericordiâ diſſerat.*

3. Precum formulis in liturgiâ noſtrâ præſcriptis, addantur & aliæ, caſui huic particulari prudentèr aptatæ, quod enim attinet ad precatiunculam quæ juxta eccleſiæ noſtræ præſcripta, fundi debet pro iis qui ſuis animis anguntur, nullum hic habebit locum, nec poterit accomodari niſi eis qui acri ſcelerum ſenſu punguntur.

*3. Reg. Novas preces addat præſcriptis, quæri re.*

*4 Reg. Si dolor ex vitiorum ſenſu oriatur, ad confeſſionem urgeat & quare.*

4. Si ille animi cruciatus, de quo agimus, ex male-actæ vitæ conſcientiâ fluxerit, quærat tum paſtor, quænam ſint peccata illa quæ mentem torqueant, quamdiu enim fuerint celata, nulla proderunt remedia, ſopiri poſſint dolores, non poſſe autem eos in ſolidum amoveri, nos doceat experientia.

*5 Reg. Magnâ utatur cautelâ in ſolatii adminiſtratione, quo caſu augendus ſit ægri dolor.*

5. His autem cognitis, magna opus eſt cautelâ, in ſolatii adminiſtratione, ei enim qui vitiis ſe diu addixerit, aut grave aliquod peccatum prudens ſcienſq, perpetraverit, dolorem, pœnæq; metum augeri, ſatius eſt quam minui, tali proderit conſcientiæ ſuæ verberibus aliquandiu torqueri; paſtor itaq; ſi cum tali rem habuerit, peccatorum atrocitatem exaggeret, tremendas Dei minas contrà impios denuntiatas, recitet, pœnaſq; illas æternas, quæ in alterâ vitâ ſceleratos manent, prout poterit, repræſentet; ſi tamen aliqua ſenſerit veræ pœnitentiæ ſigna, aut metuerit multùm ne æger in deſperationem incidat, non ante diſ-

*Quando illi ſpes erigenda ſit & quomodo.*

cedat

cedat quàm ſpem ejus nonnihil erexerit, dicendo, miſericordiam Dei eſſe infinitam, & eù ſcripturis probando, Deum non ſolum poſſe ſed & velle peccatoribus vel graviſſimis ignoſcere, modò verè reſipuerint; Chriſtum Dei favorem pro talibus meruiſſe, nec eſſe nunc quod timeant, qui peccata ſua deſeruerint, & odio habuerint, quiq; præcepta Dei dilexerint, & juxta ea fideliter ambulârint.

*6 Reg. Paſtor ſtatim erigat, cum qui eſt valde dejectus.*

6. Qui multum doluerit, animoq; valdè dejecto fuerit, quod in leviora quædam delicta ex infirmitate inciderit, eſt ſtatim erigendus, tali itaq; applicet paſtor, promiſſiones in Chriſto, nobis gratuitò factas, dicat miſericordiam Dei, & Chriſti merita peccatis vel atrociſſimis remittendis ſufficere, magiſq; multo levibus eis quæ hominum ſanctiſſimis quandoq; poſſint obrepere, huic dicat, noſſe Deum, quam ſit naturâ ſuâ infirmus, nec expectare ut eam perfectionem in hâc vitâ attingat quam in cœlis aſſequuntur beati, ſatis eſſe,

ſi gravioribus cautè evitatis, levioribus etiam, pro virili, & quantum naturæ ſuæ imbecillitas patiatur, reſtiterit peccatis.

*7. Reg. Quid dicendum ſit ei qui lugeat quod ob peccata ſua non ſatis doluerit.*

7. Novi quandam, vitæ inculpatiſſimæ, mirè cruciatam quod ob peccata non ſatis doluerit, & tali, ſi fuerit viſitanda, dici conveniat dolorem licet laudabilis ſit, & ad pœnitentiam ſoleat conducere, non eſſe tamen ad hoc abſolutè neceſſarium, ut quem verè pœniteat, fixum peccati odium, ad id ſufficere, ſenſitivum illum dolorem, corporis temperiem ſequi, nec eſſe in uniuſcujuſq; poteſtate, levibus delictis rariſſimè excitari, & ſi non multùm doluiſſe, inter peccata numerari debeat, dolorem ob peccata ei neutiquam deeſſe, cum ob id ipſum vehementèr doleat.

*8 Reg.*

8. Angores quibus ægri ſoleant confici, ſuum ortum frequenter debent falſis quibuſdam de Deo notionibus, ideoq; paſtoris erit, cum ægrum quemvis, angoris levandi cauſâ acceſſerit, quibus fas fuerit veſti-

giis indagare, an rectè, an ſecùs, de Deo ejuſq; attributis ſentiat, & ſi ex defectu quovis naturali in intellectu, ex pravâ educatione, aut incautâ librorum erroneis dogmatibus refertorum lectione, in gravem aliquem, & quieti noxium, errorem incidiſſe deprehenderit, doceat, tum, qualiter debeat ſentire, & ad probatos authores, plenius inſtruendum, remittat, dum enim eum retinuerit errorem, inde ortum ſui animi angorem haud facilè levarit æger.

*Curet paſtor, ut æger de Deo ejuſq; attributis rectè ſentiat.*

9. Cautè diſtinguat Parochus, & dijudicet deſperationem quæ verè eſt peccatum, ab eâ ſpei abjectione quæ miſeria rectius dicatur; altera, infinitam Dei miſericordiam, intra terminos coarctat, Deumq; quibuſdam delictis non poſſe ignoſcere, non minus impiè, quam falſò definit, ideoque non mirum eſt, ſi eam in extremis foventi, inter ea reputetur peccata, quæ nulli unquam remittentur: Altera autem, cum verâ & ultroneâ agnitione immenſitatis Divinæ miſericordiæ conſiſtit, neq; autumant, qui

*9 Reg. Diſtinguat deſperationem quæ peccatum eſt ab eâ quæ eſt miſeria.*

qui eâ laborant, non poſſe, ſed nolle Deum gravioribus eorum peccatis veniam indulgere, & cum hoc ſibi habeant perſuaſum, non, quod Dei miſericordiam, quibuſvis hominum delictis condonandis inſufficientem putârint, ſed, quod crediderint per admiſſa ſcelera ſe reddi illius incapaces, miſeranda potius erit quàm culpanda eorum ſors: Et ut apud eos, qui priori deſperatione afficiuntur, illuſtranda eſt clementiæ Dei immenſitas, ita illis, qui poſteriori laborant, exponenda eſt ea Dei philanthropia, quâ pœnitentiam ſuadet peccatoribus iiſq; ſalutem ſempiternam exoptat; his in memoriam revocet, graves illos piorum lapſus, qui in ſcripturis memorantur, iiſq; dicat parochus, ſe non dubitare, quin ſi ſedulam pœnitentiæ operam navârint, ſint eam poſthac aſſecuturi ſalutem quam adeo nunc deſperare videntur.

*Quid in utroq; caſu dicendum ſit.*

Quoad particulares eos conſcientiæ caſus, qui infirmorum animos turbare ſoleant, eorum determinatio, paſtoris prudentiæ neceſſariò erit relinquenda;

*Directio generalis quoad caſus varius occurrentes.* 8

linquenda : cum enim innumeri ſint, nemo prudens præſumpſerit eos omnes recenſere, nedum docere quid quoq; caſu dici conveniat : De duobus tamen meritò moneantur Parochi, nempe quod in dubiis ſequi debeant quod tutius, quod paucioribus urgeatur incommodis ; & quod ſcrupulo accuratè perſpecto, probatos libros aut theologiæ caſuiſticæ peritos priùs debeant conſulere, quam implicatum aliquem conſcientiæ nodum reſolvere audeant, nec eos pudeat iſtiuſmodi difficultatem ſolutionem in breve aliquod tempus rejicere, ſi quis enim in decidendo erraverit, in conſulentis noxam ſuumq; dedecus ſua tendet reſolutio.

---

*Regulæ*

Reg. 6. Claſſis.

## *Regulæ ad ſextam Claſſem reducendæ.*

1 Reg. *Convalituri etiam ſunt viſitandi quid illis dici oporteat.*

1. NOn decet Parochum, omnem infirmi curam abjicere, ubi primum cæperit convaleſcere, ſed quo illius animo firmius infigantur, quæ periculoſè adhuc laborans inierat vota, boni erit paſtoris quoad hæc illius memoriam refricare, ſeduloq; docere quàm non deceat, & quàm ſit plenum periculis, fidem Deo datam violare, & quàm ingratum ſit, poſt tot, tantaque à Deo accepta beneficia, in peccata illi odioſa relabi, dicat hâc occaſione, poſſe Deum quandocunq; voluerit mala amotis longè graviora inferre, ejuſq; patientiam, ubi læſa eſt, in furorem frequentiſſimè converti, adeoq; metuendum eſſe ne gravis à tergo ultor, in illum acriter animadvertat

vertat, ſi à promiſſis recedere audeat, & lenitate Dei abutatur.

2. Hortetur itaq; ut votorum memor ſit, & de iis quotidie meditetur, ut ea frequentèr renovet, atq; Divinam gratiam continuò imploret quò ea poſſit congruentèr præſtare. *2 Reg. Ad quid hortari eoi ſit venit.*

3. Nec ante diſcedat Parochus, quàm impetrârit veniam, illi hæc vota in memoriam revocandi ſi quando illum eorum immemorem, in priſtina illa peccata quæ contra ſtatuerat turpiter relabentem percèperit; obtentâ enim hâc veniâ, poterit, ubi opus fuerit, ſine omni offenſâ, correptione uti fraternâ, ejuſq; tempeſtivo uſu, aberrantem in viam reducere, neque enim validior eſt, aut gratior admonitio, quam quæ præviâ prius impetratæ hujus veniæ mentione amicè introducitur. *3 Reg. Impetret veniam refricandi illius memoriam; Et quare.*

4. Cohortetur etiam convaleſcentem, ut ſibi certam vivendi methodum præſcribat, & ſuis omnibus officiis ſtata tempora præfigat, fixorum enim temporum recurſus, officiorum ſuis vicibus recurrentium admonebit *4 Reg. Ad fixam vivendi methodum hortetur. Et quare.*

monebit, eumq; ad illa exequenda non invalidè irritabit: In quovis vitæ inſtituto, nugari potius putetur, quàm quod ſuum eſt prudenter exequi, qui pro dubio ingenii deſultorii motu, ad vocationis ſuæ munera incertò feratur; & in ea vivendi rectè diſciplinâ, de qua nunc agitur, qui ex ſubitaneo impetu levis, & ſibi minimè conſtantis animi, nunc hoc, nunc illo defungitur officio, incertus quid quoq; tempore agatur, ab inſtituto ſuo facilè, & frequentèr deſiliet, neq; unquam in pietate inſigniter proficiet; convaliturum itaq; admoneat Paſtor, ut quod reliquum eſt vitæ, juxta ſecuturam methodum, aut aliam aliquam illius ſimilem tranſigere ſecum conſtituat, ita nimirum, ut primo quoq; manè, Deo habeat gratias quòd elapſæ noctis pericula evaſerit & ad præſentem diem tutus pervenerit, ut Deum ſuppliciter roget, tutamen ab omnibus, quæ aut animæ aut corpori inſidientur malis, ut ſanctè & feriò renovet, quæ prius unquam inierat piè vivendi

*Ad qualem methodum hortetur.*

vivendi

vivendi vota, ut ſeriò ſecum cogitet, quæ eo die, virtutem aut promovere poterint, aut peſſundare, utq; eis indulgere ſtatuat, hæc autem pro virili vitare, ut unoquoq; profeſto die vocationis ſuæ operibus gnaviter incumbat, eaq; ſedulus devitet peccata, in quæ aliis ejuſdem occupationis impingere ſit ſolitum; ut in oratione ſit frequens, & ſi per negotiorum turbam, ſolennioribus nequeat vacare, ut ſaltem ejaculatoriis precibus ferè continuò utatur, ut juſtitiæ & miſericordiæ opera pro facultate ſuâ exerceat, ut, cum ad menſas lautè inſtructas accedat intra veros temperantiæ cancellos ſe ſemper contineat, ut vitioſos omnes cogitatus reprimere laboret; ut ſuis ſenſibus cautè invigilet, ne in illicita vagentur, aut prohibitis moroſè delectentur; ut diem claudat unamquamq; accuratè recordando quæ benè, aut ſecus egerit, pro illis gratias referendo, pro his veniam obnixè poſtulando; & demum divinam protectionem implorando, ad-

verſus mala, quæ ei noctu immineant; ut in quâlibet ſeptimanâ, ſtatum aliquem diem (ſi per negotia id licuerit,) jejunio, orationi, meditationibus piis, vitæq; ſuæ examini dicet & devoveat; ut eo ſaltem die, ſuæ animæ impendat curam vitamque anteactam ad trutinam ſeverè examinet; ut graviores lapſus eorumq; occaſiones notet, & ſcriptis etiam conſignet, nè memoriâ illius excidant; ut quolibet die dominico eccleſiam ſuam parochialem frequentet, & debitâ animi devotione eis interſit ſacris quæ ibidem peragentur; ut à publico fidelium cœtu reverſus eas devitet animi relaxationes, quæ aut pietati poſſint officere, aut aliis ſint ſcandalum daturæ, toto deinceps die, precibus, lectioni ſacræ, piis meditationibus, utilibus colloquiis, liberorum & famulantium inſtructioni & id genus officiis unicè vacaturus; ut in aliis eccleſiæ feſtis, ſe, piis ſuperiorum inſtitutis, prout poterit, accommodet, & operibus non neceſſariis in aliud tempus

rejectis

rejectis Dei laudes, ob beneficia pro eo tempore ſpeciatim recolenda, publicè, privatimq; celebret, & eorum virtutes imitetur, in quorum memoriam eccleſia feſtum celebrârit; ut diebus, jejunio, publicæq; humiliationi dicatis, remittat aliquid de ſolitis animi oblectamentis, ſuam indignitatem agnoſcat, & mala quæ aut ſibi, aut publico, meruerunt peccata, humillimè deprecetur; & demum ut his aliiſq; omnibus ſuæ vitæ diebus de morte, & judicio, & cœlis, & de inferorum pœnis meditari meminerit.

---

## *Regulæ ad ſeptimam Claſſem reducendæ.*

*Viſitandi etiam aliquando qui ad rationis uſum nondum pervenerunt.*

NON infrequentèr accidit, quòd Parochus ad eos accerſatur, qui ob annorum quos vixerint paucitatem, nec vitii fuerint, nec conſilii capaces: Et licet infructuoſus eſſe videatur, & minimè neceſſarius ille omnis labor quem illis ægrotantibus inſumit paſtor, accerſitum tamen etiam ad illos accedere decebit, ne illius opem petentibus diſpliceat ſuumq; ex ſocordiâ officium prætermiſiſſe dicatur. Et quamvis viſitanti illum, qui loqui vix dum didicerit, nihil ultra incumbat, quam ut preces in Liturgiâ præſcriptas pro eo devotè recitet, aliaſq; addat precatiunculas, infantili ægrotantis ſtatui, & illius parentum circumſtantiis piè & prudentèr accomodatas: Ac ut

*Quid Parocho incumbat cum infantes viſitaverit.*

parentes

parentes datâ operâ conſoletur, & ad mortem filioli, ſi obtigerit pacato animo ferendam hortetur, dicendo nimirum,quòd certi eſſe poſſint de ſempiternâ illius ſalute, ſi dum innocens permanſerit ex hac vitâ migraverit: Quòd inter ſummas fœlicitates numerari debeat, ſi quis futuræ beatitudinis capax certuſq; favore Dei ſublatus ſit ex vitæ hujus ærumnis, periculiſq; illis numeroſis quæ corpori animæq; moleſtias afferant, & ruinam minitentur: Quod æquiſſimum ſit, ut quem, mutuo acceperint infantem ſuo domino repetenti non gravatè reſtituant: Quòd renitendo, præſentem ſuam miſeriam certiſſimè aucturi ſint, & ad graviora mala immitenda, Deum provocaturi; cùm benigni numinis favorem ſibi conciliare poſſint, & veriora bona aut in hoc ſæculo, aut in futuro, (tanquam patientiæ præmia) fidenter ſperare, ſi ut in hoc caſu decuerit, voluntates ſuas ad divinam conformarint, & exitum quem Deus malo præſenti dederit, æquanimiter

 pertulerint:

pertulerint: Licet, inquam univerſum Parochi, dum infantes viſitet, officium in dictis contineatur, hortarer tamen illum ad alloquia etiam procedere, quotiès pueros paulò grandiores inviſerit, eos puta, qui orationes aliquas recitare edocti ſint, & in primis Religionis Chriſtianæ articulis aliquantulum inſtructi; & ſi apud talem, gravi morbo correptum vultu priùs ad ſerenitatem compoſito, inquiſitionem fecerit aliqualem in ſenſum quem puerulus de futuris habuerit, & deinceps dixerit parochus quæ ipſe ſenſerit de immenſis ſæculi alterius gaudiis, de ſecurâ illâ ab omnibus, quæ corporis animæve ſaluti ſunt verè inimica, immunitate quà poſt hanc vitam gaudebit: De beatificâ Dei viſione, & ſuaviſſimâ Angelorum Sanctorumque ſocietate quibus in cœlis in æternum fruetur; ſi de his, inquam & ſimilibus, fuſè & perſpicuè diſſeruerit, circumſtantibus poterit prodeſſe, ipſiq; etiam ægrotanti puero; hâc enim methodo (pulſis qui mortem nimiùm timeri

*Paulò grandiores alloquatur, &*

*Quo modo.*

meri faciunt erroribus; eas puerulo inculcabit veritates, quæ ejus animum ad tempus aliquod demulcebunt, quæ mortis metum imminuent, ſi aliquod moriendi ſtudium non item accenderint; ſalutatione itaq; blandè peractâ, talem ita affari poterit.

Nolim mi puerule te mortem metuere, neq; enim metuenda eſt illis, qui ex hâc vitâ innocentes deceſſerint, eſt quidem impiis, cruciatuum qui illos in futuro ſæculo expectant, triſte horrendumq; præludium, at intaminatis, viam aperit ad gaudia adeo immenſa, ut ſi verè eſſent tibi nunc perſpecta, & plenè apprehenſa, tuam animam è corpore confeſtìm evocarent, tantum abeſt, ut ferre ea poſſit quiſquam, qui hic agit mortalis; tua anima ubi ex hoc carcere liberata exierit, ad Deum qui creavit illam redibit, ad eum ſine morâ revertetur, cui tu charior, quam es tuis, quos hic habes parentibus: neq; enim illi capaces ſunt amoris, quantum erga innocentes habet cœleſtis

pater;

pater; tunc perpetuâ Dei præſentiâ, quâ nihil magis beatificum, fruêris, ſocioſq; habebis, non quales ſunt quos hic habuiſti colluſores, qui nugis, & mendaciis, tibi vitæ tædium minuerunt, & ineptis ſuis blanditiis riſum tibi, aut hilaritatem moverunt; ſed Angelos, & Sanctos, quorum intenſus amor, & charitas diffuſiſſima, quorum ſublimes, & veriſſimæ ſpeculationes, quæ tibi ſemper patebunt; quorum ardentes ad Deum preces, & ſincera erga ſummum ſuum benefactorem gratitudo, te perpetuis perfundent voluptatibus. In inſtanti tum & ſine omni prorſus labore, tu eam áſſequêris ſcientiam, quam ut ſibi nunc acquirant, multi (ſed incaſſùm,) ſua corpora vigiliis emacerant, & meditationibus nimium intenſis ſuos animos delaſſant & enervant, tum mirandam hujus univerſi fabricam, nulli adhuc mortalium ſatis intellectam, tu plene perſpicies, tum dignoſces veras rerum, & eventuum cauſas quæ accuratiſſimas doctorum diſquiſitiones hactenus fugêrunt

gerunt, plurimumq; tunc gaudebis, te, iſtis expeditum erroribus, & circa Providentiam difficultatibus, quæ malè occupatos mortalium animos huc uſq; tenuerunt implicitos: His & ejuſmodi gaudiis abunde cumulatus, te ſenties beatiorem, quàm eſſe tibi hic liceret, quamvis omnia tibi ex voto fluetent, quamvis eſſes hominum ſapientiſſimus, quamvis ſummos aſſequereris honores, ſummaſq; opes ſecurè poſſideres, & optatiſſimis mundi voluptatibus undiquaq; difflueres, ideoq; tum maximas Deo habebis gratias,& amorem illi quantum poteris repones, quod tibi dederit brevi & fœlici curſu conficere iter, quod aliis, longum eſſe ſcies, & permoleſtum; quod voluptatum adeo ingentium tam cito te fecerit participem, neq; corpus tuum diu, in Sepulchro detinebitur ab illis quorum capax ſit gaudiis, licet enim in terrâ aliquandiu obdormiet, præſtituto tamen à Deo tempore certiſſimè reſurget, non quale nunc videmus, victûs, & veſtitûs, ſomni & medicinæ

medicinæ indigum, multis, ab intra morbis, ab extra caſibus obnoxium, & corruptioni ſubjectum, ſed glorioſum, & ex immenſo favore Dei qui illud ſuo tempore ſuſcitabit, craſſioris (quali nunc conſtat) materiæ legibus ſolutum, omnis indigentiæ expers, doloris incapax, & ab omni interitûs periculo liberum, & immune; tale illud, ſuæ animæ, tum demum in æternum unietur, & in gaudium Domini tu totus intrabis; tunc tui oculi æterno potientur Die, & lucem radiis ſolaribus clariorem, & mortalibus non ferendam, illæſi ſpectabunt; tum oculis tuis, at mirè perfectis, & verè nobilitatis, ſtupendam cœli ſtructuram, & miranda ejus ornamenta contemplaberis, glorioſa ſuſcitatorum corpora, glorioſus ipſe & lætabundus aſpicies, ipſumq; mundi ſalvatorem, (cujus ineffabili amori, ea omnia debentur gaudia) videbis, & vultu, ni fallor, multo lætiori, quàm quo unquam ſodalem quemvis dilectiſſimum àſpexiſti, videbis item, non iterum à

te

te ſeparandos, parentes, aliosq; omnes quos in terrâ dilexiſti, ſi ii verâ in Chriſtum fide, & ſincerâ penitentiâ cœleſtium gaudiorum ſe capaces reddiderint, tum tuis auribus avidiſſimè ebibes, cœleſtis chori dulciſſimos ſonos, & inerrabilem ſacri cœtus harmoniam, tu ipſe lætiſſimus adaugebis, dum numinis immenſam bonitatem, infinitam ſapientiam, & interminatam potentiam, & cætera ejus attributa cum illis unà celebrabis, dum Patris, Filii, & Spiritûs ſancti laudes, grato animo, & ſuavi voce, cum illis ſimul reſonabis; Illo fœlici loco exulat, mi puerule, quicquid quietem poſſit turbare, aut tuis auribus moleſtias afferre: non illic audies, confuſos turbarum ſtrepitus, non, inamœnos militum clamores, non, triſtes cladium nuntios, non, indecora litigantium jurgia, non, profanas blaſphemorum voces, non, mendacia invidorum dicteria, non, moleſtas garrulorum ineptias: quicquid illic audietur, amorem ſapiet, & gratitudinem, tuamq; beatitudinem magno-

magnopere promovebit; ut paucis dicam, ubi beatam illam regionem incolueris, omnes animæ corporiſq; facultates ſupra optatum perficientur, & objectis, quæ eis fuerint gratiſſima, ſine omni tædio, in æternum ſatiabuntur. Et nunc velim, mi puerule, ut dicas, an non præſentem hanc vitam futurâ illâ libenter commutares, an non malles, ſi tibi optio nunc daretur, ſtatim ad Deum properare, quàm vitam, ulterius protrahendo, te iſta gaudia amittendi periculo exponere?

Hortari etiam poſſit Parochus hujuſmodi puerulum, ut indeſinenter recitet, quas ſua memoriâ retinuerit precatiunculas, & præſertim orationem dominicam, quæ tanquam in brevi tabulâ eas omnes in ſe complectitur petitiones, quæ Deo offerri debeant.

---

*Appendix*

## *Appendix de variis modis adducendi ægrotos ad agnitionem, & ubi fuerit neceſſaria, ad confeſſionem peccatorum.*

*Privatâ examinationis conſcientiæ neceſſitas & confeſſionis utilitas.*

LIcet nullum extet mandatum Dei quo quis teneatur, ſacerdoti cuipiam, ea omnia revelare peccata, quæ in Deum, in proximum & in ſemetipſum ſecretò unquam admiſerit, eſt tamen neceſſarium, atq; equidem virtute præcepti Divini, ut quiſq; ſuam conſcientiam diſcutiat, & quò latentia ipſius vitia accuratius dignoſcat, ut juſto eam examini ſubjiciat; & conveniat etiam non raro & cujuſlibet ægroti magnopere interſit, ut ſecretiores ſui animi morbos fideli Parocho, tanquam ſpirituali medico detegat & expendendos denudet, caſus enim quam plurimi occurrunt, in quibus,

qui eos cautè diſſimulaverit, conſilium ſibi ſalutare à nullo jure expectaverit: At homines pleriq; ad juſtam hanc & neceſſariam ſuæ ſalutis curam, ita animati ſunt, ut rarus occurrat, qui lubenti animo, aut ſubeat onus ſe ritè diſcutiendi, aut poſito pudore malo, paſtori ea detegat conſcientiæ vulnera, quæ ut ſanentur, denudari oporteat; atq; ideo unicuiq; qui curam habet animarum magnâ opus eſt prudentiâ, ut iſtiuſmodi homines ad ingrata hæc officia, vel invitos poſſit pertrahere, ut velint illi nolintve, adducat tamen illos ad agnitionem peccatorum, & ut ipſe, utcunq; illos celaverint ægroti, de priſtinis tamen eorum moribus aſſequatur notitiam, quæ ad hoc fuerit neceſſaria, ut conſilio ſuo prodeſſe illis poterit, at quâ demum methodo procedendum ſit paſtori, ut ægrotum, quemvis per ſe plus ſatis averſum, ad juſtum ſuorum delictorum ſenſum adducat, & ut ipſe callidè expiſcetur, quæ eum ſcire conveniat, haud facile definierim; quum enim

*Pleriq; ab utrâque abhorrent.*

*Paſtori adnitendum ut ægrotos ad utramque adducat.*

*Dictu difficile quâ id methodo fiat.*

enim qui reſpuant multùm, & averſentur debitum conſcientiæ examen, & datâ operâ celent, quæ detegere debeant peccata, variis agantur motivis vix unâ eâdemq; methodo, ad officia poterint adduci, imo juxta varia, quæ eorum animos impulerint, motiva, variè erunt tractandi, atq; his gradibus Parochum procedere hortarer. Ut,

*Variis gradibus procedendum eſt paſtori.*

*Quinam ſint.*

1. Primum experiatur, quid valeant generaliores illæ exhortationes, quibus quemlibet ægrotantem ad accuratum ſuæ vitæ examen movendum eſſe admonui.

*1. Per exhortationes generales.*

2. Secundo, ut interrogationibus, quales antea deſcripſimus utatur, niſi eas fruſtra fore præviderit, & ſi illarum ope parum apud ægrotum profecerit: Ut,

*2. Per interrogationes.*

3. Tertio agat pleniùs & explicatiùs de abſolutâ neceſſitate illius quod ſuaſerit ſcrutinii, deq; illius utilitate, atq; etiam de commodis, quæ ex liberâ & apertâ admiſſorum confeſſione, non immeritò ſperare poterit, diſſeratq; etiam de impru-

*3. Per oſtenſionem neceſſitatis & utilitatis examinis & confeſſionis.*

dentiâ ſeu potius dementiâ eorum qui ſocordiâ, metu, pudore, aut aliâ quâvis cauſâ impediti, officiis tam neceſſariis, tam utilibus defuerint.

*4. Per inquiſitionem in impedimenta & eorum amotionem.*

4. Quarto, ut quærat quâ poterit diligentiâ quid maxime obſtet, quo minus, velit ægrotus, aut anteactam vitam ſecum in animo recolere, aut detectos illius errores paſtori, certiſſimè tacituro, & optimum illi conſilium daturo revelare, eiq; impedimento, quodcunq; fuerit, amovendo, operam inſumat: e: g: ſi ægrotus vitæ ſuæ examinationem ideo diſtulerit, quod ignavus ſit, & omnem prorſus laborem refugiat, tum paſtori omni operâ adnitendum, ut eum è veterno excitet, & ad laborem ſtimulet, torpentem; & in hunc finem ita illum affari poterit.

*Quid dicendum ubi impedit ignavia.*

Scias mi Frater, non poſſe intrare cœlos, qui non verè reſipuerit, & pro certo habeas, non poſſe eum, veram agere pœnitentiam, qui ſuam conſcientiam accuratè non diſcuſſerit, qui enim eſt verè pœnitens luget admiſſa ſcelera, ea odio proſe-

quitur; contra ea ſtatuit, eorum veniam, Deum rogat ſuppliciter, & prout potuerit, ſatisfacit omnibus quibus unquam intulerit injurias, quæ tamen præſtare nequit, qui tantum abeſt, ut peccatorum ſuorum malitiam atrocitatem, & pœnas expendat, ut conſcientiâ nondum diſcuſſâ ne noverit quidem quæ illa fuerint; Age igitur, nocivam pone inertiam, & jam tandem ſtrenuè adnitaris, cum metu & tremore ſalutem tuam operari, in memoriam quantum queas, revoces, quæ unquam deliqueris, nec te tædeat laboris, erit enim levior quam fore eum ſuſpicaris, & ſi gravior fuerit, eum tamen tolerare debes, & invicto animo perferre poteris ſi hinc rite æſtimes, ingens illud præmium quo poſt hanc vitam in æternum compenſabitur, atq; inde ſeriò perpendas, infinitas illas inferorum pœnas quibus in omne ævum cruciaberis, ſi laborem illum ex ſocordia jam detrectaveris; Quid obſecro, mi Frater, ſentires ipſe de eo, qui de omni alia ſe locupletandi occa-

ſione incertus, oblatam ideo dimiſerit, quod omnem averſetur laborem, nonne ignavum diceres? & culpandum potius quam miſerandum putares, ſi gravi eum inopiâ conflictantem videris? & ni fueris iniquus rerum æſtimator, ſententiam in temetipſum feres nihilo mitiorem, imo multo ſeveriorem, ſi indormieris tempori, quo debeas, & poſſis, ſalutem tuam ſempiternam operari, ſi præſenti tempore, ad cogitatus vanos, otioſa verba, aut illicitas actiones abutens, ſegnis fueris ad ea, a quibus tua æterna fœlicitas neceſſario dependeat, quæ ejuſmodi ſunt, ut ſi præſtiteris, de ſalute obtinendâ ſecurus eſſe poteris, ſin omiſſa fuerint illius certiſſime futurus ſis incapax; te igitur jam demum excites, & hoc quicquid eſt operis jam fortiter aggrediaris, ne metuas onus; ab eo enim te ex parte levabo; nam paratus ſum, ſi ita cupias, vel recitare tibi, accuratum aliquem vitiorum catalogum, vel percurrere præcepta Dei, & recenſere vitia quæ in eorum quolibet prohibeantur,

*Paſtor auxilium ſuum pollicetur quo operis laborem ægroto minuat.*

prohibeantur, atq; hoc lubenti ani-mo facturus ſum, non ut tibi aſtu extorqueam, quæ celari cupias ſecre-ta, ſed ut te in recordandis vitiis a-micè adjuvem, ut tu faciliùs devenire poſſis in cognitionem peccatorum, quæ Deo confiteri debeas: Pergat deinde Parochus, quâ velit metho-do, memorare ea omnia delicta, quibus, in utramq; decalogi tabulam peccari poſſit, & præſertim ea, in quæ aut vitæ inſtitutum, aut præ-dominans corporis temperies, æ-grum procliviorem reddiderit.

*Quid dicendum ubi impedit angoris metus.*

Si Ægrotus, à debito ſuæ vitæ examine, ſuo animo ideo abhorrue-rit, quod vereatur, ne monſtroſus deformitatum aſpectus, terrores illi incutiat, dicat tum Parochus, ea a-nimi terriculamenta, quæ in gratam delictorum recordationem conſecu-tura credat, facilius longe tolerari, quam quæ aliàs eum in æternum in-quietabunt, neq; eſſe viri prudentis, ut devitet illa, ſe his exponere; atq; eum ita ulterius alloquatur, Si quis medicinæ peritus, tibi gravi morbo laboranti,

laboranti, ingratum aliquod pharmacum propinaret, haurires avidè, nec reſpueres, propter ſaporem minus gratum quem neceſſario habeat, ut tibi fiat ſalutiferum; Si quod grave vulnus acceperis, refricari illud, & ad vivum reſecari lubenter patereris, nec medicas abhorreres manus, quas ſaucio corpori firmitatem allaturas credideris, quod acerbum aliquem dolorem afferant; quorſum itaq; remedia, quibus morboſus animus in integrum reſtitui, & ſaucia conſcientia ſanari poſſit, propter eorum acerbitatem negligis, & averſaris? an minoris æſtimas animæ quam corporis ſanitatem? an poſſe ſine hâc curâ convaleſcere exiſtimas? hinc certè atq; inde periculoſè erratur, anima enim eſt corpore multo præſtantior, ejuſq; ſalus hujus ſanitati eſt longe præferenda, nec merito ſperari poterit, niſi dictâ methodo ad eam contendatur; age igitur, & anteactam vitam diligenti ſubjice ſcrutinio, moleſtiæ, quas adeo nunc exhorreſcis, ut neceſſariò

fuerint

fuerint ſubeundæ, ita erunt ſalutares, & tandem, convaleſcente animo, in quietem, non aliter obtinendam deſinent, & cum hanc fueris conſecutus, te iſtas meminiſſe haud parum juvabit.

Quinto, ut aliquem peccatorum ſenſum ægroto imprimat, uſu Litaniæ, in hunc finem ita componendæ, ut in eâ uſitatiora hominum delicta expreſsè nominentur, dum pro iis venia rogetur, aut adverſus illa, Dei gratia imploretur, & poſſit Parochus hujuſmodi Litaniæ, pro re natâ, inſerere petitiones de vitiis minus uſitatis, ſi ægroto expedire ſenſerit. *5. Gradus per litaniam.*

Quivis ferè ægrotus, poſſit his artibus adduci ad aliquam conſcientiæ ſuæ diſcuſſionem, nec fieri poteſt, quin his modis tractatus, ſuum ſentiat reatum, & ſaltem apud ſe agnoſcat, ſi quando admiſerit, quæ omnes inter peccata numerant, quæq; nemo unquam ſine aliquâ animi reluctantiâ perpetraverit, cujuſmodi ſunt, perjurium, homicidium, adulterium latrocinium,

latrocinium, & id genus graviora ſcelera: Et quoad illa delicta in quæ homines ſoleant quotidie, & ſine ſcrupulo irruere, quæq; vulgo pro nullis, aut levibus tantum peccatis habeantur, quod genus ſunt, quæ in animo compleri poſſint, ut ira, ſuperbia, invidia, & omnes iniqui cogitatus; ut etiam læſio proximi, quoad famam, per eloquia illa vera quæ nec vendicet juſtitia, nec poſtulet charitas, fraudes illæ minores quæ in emptione & venditione mercium, ubiq; poſſint obſervari, aliorum ad ebrietatem, aut aliud quodvis vitium provocatio, frequens precum publicarum,& Euchariſtiæ neglectus, operum charitatis omiſſio, debitæ reſtitutionis dilatio, &, ut verbo dicam, pleraq; omiſſionis peccata; & quoad hæc, inquam, ſentiet neceſſariò, qui dictis tractetur modis ſi quando ea admiſerit, at forte tamen, non ideo ſe reum agnoſcet, cum enim ea ſemper pro licitis habuerit,non facile induci poterit, ut peccata eſſe fateatur, atq; ideo ſi quæ

paſtori ſit ſuſpicio, ægrotum quem inviſerit,eorum aliquod tanquam innocuum admiſiſſe, decebit eum de illo ſpeciatim tractare,&malitiam ejus oſtendere, & in hunc finem ea indicet ſcripturæ loca, quibus id expreſſè, aut implicitè prohibeatur; doceat illud, omnium theologorum calculis, tanquam morte æternâ dignum damnari, & vitioſis imputandum affectibus, ſi ipſe aliter ſentiat, dicat, non profuturum illi ad tribunal Dei coacto, dicere, quod licitum putarit, quod pleriq; id ſine ſcrupulo patrârint, aut quod nullâ fuerit humanâ lege prohibitum; dicet enim tremendus judex,& ſua ipſius atteſtabitur conſcientia, Deum illi legem fixiſſe, moreſq; ejus ad eum fuiſſe componendos, non ad hominum exempla,aut humanas leges: Ei vitio vertendum, quod legem neſcierit, nec excuſare affectatam illius ignorantiam, ſi imprudens contra deliquerit.

*Quō modo tractandi qui ſcelera admiſerunt quæ tamen peccata eſſe non agnoſcunt.*

Si ægroto defuerit voluntas confitendi peccata, quæ, ut recte ei conſulatur,

*De eis qui confiteri nolunt peccata quæ revelari oporteat.*

conſulatur, revelari oporteat; inquirendum eſt Parocho, quam ille ob cauſam ea nolit detegere, an, quòd puduerit dicere, quæ patrare non erubuit, an quod vereatur, ne confeſſarius ex malitiâ, aut culpandâ levitate, ea aliis quandoq; revelet, an demum, quod metuat ne paſtor, ſi ſecretiorum criminum factus ſit conſcius, de eo malam opinionem concipiat; ſi malus pudor à dicendo reprimat, quem bonus à patrando non repreſſit, tum paſtor ita eum affetur. Fideli medico morbos maxime erubeſcendos, non ægrè detegeres, ſi de corporis ſalute tu eum conſuleres, Si te quiſpiam in jus traheret, aut tu alium in jus provocares, juriſperitum, cujus conſilio inniti velis, minime celares quæ in re faciant, imo, niſi eſſes imprudens, omnes quos in causâ tuâ tuipſe ſenſeris defectus, ei ultro indicares, quidni & latentia animi vitia ei manifeſtes, quem de ſalute animæ tuæ conſultum cupias: is certe caſum tuum miſerabitur, non ridebit, docebit,

*Quid dicendum ei qui a confeſſione per pudorem impeditur.*

cebit, ut peccata eluere, & à deriſorum notitiâ celare poſſis, non ruborem tibi inducet, propalando aliis quæ abſurdè aut ridiculè feciſti.

*Quid illis ſit dicendum qui impediuntur metu ne ſecreta ſua à paſtore propalentur.*

Si ægrotus metuat, ne confeſſor credita illi ſecreta detegat, & ideo confitentis munus obire noluerit, in iſto caſu ità eum alloquatur Parochus Non eſt mi Frater, quod metuas me aliis, ea dicturum, quæ ex te in confeſſione audierim, nullâ enim prece, nullo pretio induci potero, ut iſtud faciam, dignus ſane eſſem qui morte vel ignominioſiſſimâ mulctarer, ſi prodidero quæ mihi commiſeris ſecreta, ſi modo iſtiuſmodi fuerint, ut ſine peccato ea celare potero; atqui hoc dico, non ut ſecretum aliquod tibi extorqueam, neq; enim cupio ut mihi dicas quod ipſe velis celari, ſed ut cuivis alteri cui tu ſecurius confidas, ea detegas, quæ ut daturo tibi conſilium nota ſint, è re tuâ manifeſtò fuerit, eligas quem velis confeſſarium, at ex amore moneo ne eum celes, quæ niſi noverit,

conſilio ſuo tibi parum proderit; fruſtra enim àmedico, qui morbum quo laboras neſciat, ſalutaria ſperes remedia, nec meritò à paſtore tuo profuturum expectes conſilium, niſi verum tui animi ſtatum penitiùs noverit.

*Quid eis ſit dicendùm qui impediùntur metu ne famam apud paſtorem perdant.*

Si ægrotus, à debitâ peccatorum revelatione abhorreat, quod vereatur, ne eis ex ultroneâ ſuâ confeſſione notis, malâ apud paſtorem laboret famâ, tum illi dicat paſtor, non eſſe quod id metuat, imo, quod certus eſſe poſſit, illum, omneſq; alios melius ideo de illo ſenſuros; quo accuratiùs enim, & lubentiùs ſua peccata fuerit confeſſus, eo certius pœnitentiæ ſuæ indicium præbuerit, & apud omnes pro innocente habetur, quem peccaſſe vere pœniteat: Dicat autem Parochus, ſe non monere, ut ſibi, aut alii cuivis ſua omnia delicta confiteatur, ſed ſolum ut alicui, cui velit, ſacerdoti ea fateatur, quæ ſciri convenit, ut conſultus recte ei poſſit conſulere, quoad cætera ſatis eſſe

eſſe, ſi Deo illa privatim fateatur, & in futuro cautè evitarit, & ſicut privatâ hâc quæ Deo facta ſit confeſſione, & cautâ prius admiſſorum evitatione, poſſit quivis peccator Deo in gratiam redire, ita ſibi confeſſoris amorem & bonam ut ita loquar opinionem, certiſſimè conciliaturum, qui privatiora ſua peccata ei lubens confitetur, & emendationem ſerio pollicetur, imo ſi promiſſis ſteterit, & vitam verè emendaverit, quod de eo gaudebit magis, & meliùs ſentiet confeſſarius quam ſi nunquam peccaſſet; ut enim gaudium erit in cœlis ſuper uno peccatore pœnitente, magìs quam ſuper nonaginta & novem juſtis, qui non indigent pœnitentiâ, ita & in terris, ſaltem apud cordatos homines, pioſq; animarum curatores, major erit lætitia ſuper uno peccatore, ſua delicta humiliter confitente, quam ſuper ingenti numero juſtorum, quibus nulla incumbat neceſſitas peccata ſua ſecretiora detegendi.

Si ægrotus immotus perſtet, neq; dictis argumentis flectatur quidquam ad detegendum, quæ, ut recte ei conſulatur, confiteri debuerit peccata, tum ita eum alloquatur Parochus.

Sunt quædam, mi Frater, crimina, quæ nulli poſſunt ſine periculo aperiri, quoniam nulli licitum ſit reticere ea, ſi in illorum cognitionem quocunq;modo devenerit, cujuſmodi ſunt homicidium, læſæ majeſtatis crimina, & quæcunq; alia, quæ ut propalentur, plurimum reipublicæ interſit, neq; te hortor (ſeipſum enim prodere nemo tenetur) ut ejuſmodi delicta, ſi quando admiſeris, aut mihi aut alii cuivis confitendo, te temerè in periculum conjicias: moneo tamen quoad hæç, & quoad alia quævis delicta, à quorum juſtâ & debitâ detectione aut pudore pravo, aut iniquo metu impediaris, ut prudenti alicui animarum curatori, ea ſub tertiâ aliquâ & indefinitâ perſonâ ſignifices: Et ex eo quæras diligenter, quid homini iſtorum reo faciendum ſit, ut ſalutem aſſequatur,

poſſis

poſſis per literas, celato tui nomine, adeoq; abſq; omni infamiæ metu, aut ſupplicii periculo, tuæ animæ ſtatum cuivis expendendum proponere, & ſanum quod is dederit conſilium repoſcere; aut ſi verbis ore prolatis agendum ſit, quod per corporis tui debilitatem, aut per tuam in ſcribendo imperitiam, literis conſignare nequeas quæ velis innoteſcere, poſſis tum tam tectè loqui, ut nequeat paſtor ex tuis dictis pro certo ſtatuere, te unquam iſta perpetraſſe crimina, dicendo nimirum, te intimè noviſſe hominem, quem hoc, vel illud admiſiſſe ſcis, aut ſuſpicaris, & cum omnia illi fœliciter optaris, te, dum vixeris, pro virili curaturum, ut exequatur quicquid illum decuerit, & in hunc finem te velle ex eo ſcire, quid cuiquam, qui talia admiſerit daturus ſit conſilium: Aliquam forte de te ſuſpicionem in conſulti animo, hoc pacto excitabis, at non poterit licet impiè voluerit, aut dicta tibi crimina exprobrari, cùm eorum non

ſit conſcius, aut ea ad tui dedecus & notabilem noxam aliis patefacere; omnibus enim ſe meritò ridendum præberet & juſtam tam imprudentiæ, quam infidelitatis notam ſibi certo inureret, ſi conſulentis dicta in ſequiorem partem interpretatus, ex levi ſuâ ſuſpicione, ei datâ operâ in re quâvis nocere laborarit.

---

*Dua*

---

*Duæ generales formulæ alloquendi ægrotos à Reverendo viro* Benedicto Scroggs *S. T. D. conſcriptæ, & inter ejus ſcripta poſt immaturum illius obitum repertæ.*

NOſti, mi Frater, quam ſit neceſſarium pœnitentibus, omni tempore, & præſertim in extremo mortis articulo, peccata quæcunq; fas eſt, ſingula in mentem revocare, & coram Deo confiteri: Nam, ut in genere nemo peccat, ſic de peccatis in genere nemo verè pœnitentiam agit, & fruſtrà totam peccatorum molem, uno impetu doloris, evertere aut eradicare ſperes; præterea, quicunq; in judicio ſiſtitur reus, de factis particularibus accuſatur, nec ulla ſine certo crimine poteſt actio intendi;

di; ſtatuas ergo, tibi ipſi, in conſcientiâ tuâ tribunal, & quantum potes, contra teipſum, ſtrenuè, & ſeverè accuſationem tuam urgeas; nocet enim in hâc re, & crudelis eſt miſericordia; & hoc modo ſi teipſum judices, à Deo, ut aiunt ſcripturæ, poſthac non judicaberis. Sed ut rem tanti momenti meliùs perficias, neceſſe eſt aliquâ methodo utaris, quâ memoriam ita reficias, ut nulla te crimina, ſaltem graviora nulla te lateant, facile eſt tibi, quamvis ægrotanti, decem mandata generalia in mentem revocare, & quæ ſub illis directe continentur, & quæ ad illa reduci ſolent, animo ſingula percurrere; ex. gr. (hic vel inſtantiam in aliquo mandato miniſter oſtendat, vel ſi poteſt & convenire judicet, mandata omnia breviter recenſeat & quæ ſub illis officia continentur, & deinde ita procedat) Tu verò, mi Frater, quoties te peccati alicujus reum inveneris, quod ſæpè, ni fallor, eveniet, illud omni-

bus

bus circumſtantiis, quæ crimina aggravare ſolent, deformatum, animo perpendas; te nempe reclamante conſcientiâ, te gratiâ divinâ armatum te crimen hoc, divinæ erga te clementiæ immemorem, & ingratum perpetraſſe, & poſtquam hæc omnia perfeceris, ne tamen adhuc aliqua te delicta lateant, utinam hæc tria peccatorum genera peculiari ſcrutinio ſubjiceres.

Primò, vitia illa, quæ vitæ tuæ inſtituto propria ſunt, in quibus veriſimile eſt te ſæpius quam in aliis peccaſſe; atq; idem ego ipſe facerem ſi Deo volente de vitâ periclitarer, de hâc re imprimis ſollicitus, quid unquam ſive negligentiâ, ſive malâ fraude, circa miniſtri officium deliquerim.

Secundò, in illis etiam examinandis particularem adhibeas curam quæ ab ipſa corporis tui temperie, poſſint originem ducere; quando enim ipſa nos irritat natura, non mirum eſt ſi ſæpè & avidè peccemus.

Tertiò,

Tertiò, deniq; illa præſertim viti neceſſe eſt examinationi ſubjicere ſi quæ malorum hominum conſortio, & mundi infectione contraxiſti, hæc enim ferè omnium malorum & miſeriarum origo eſt.

Hæc ſunt, mi Frater, in quibus te præmonere neceſſarium duxi,ut poſthac cum proximè advenero, abſolutionem eccleſiæ (& Euchariſtiam) non indignè recipias; interim ſi qua difficultas tibi nunc occurrat, quæ in animo tuo ſcrupulum, aut graves cruciatus pariat, aut ſi in aliâ qualicunq; re conſilio meo indigeas, paratus ſum officium tibi meum præſtare, & animæ tuæ quantum potero prodeſſe.

*Form:*

Dabis mihi veniam Amice, atq; id paſtoralis officii genio aſcribes, ſi ego paulo inſolentius & ſeverius, tecum agere videar, quam vel mores hodierni admittunt,vel tu fortaſſè à me expectes. Eſt illa generi humano penè inſita infœlicitas, ſibi ſemper factiſq; ſuis, ſeu benè,ſeu ſecus agant, favere & blandiri; Multi ſunt

aliorum

liorum paraſiti, Omnes verò ſui. At-
ui hoc infortunium, in medio vitæ
urſu, inter epulas & riſum tolera-
ilius foret; verum proh dolor!
ım morituro ſupremus ducitur ha-
tus, quanto cum animæ periculo
el ego tibi vel tu tibi ipſi blandia-
s, facilè quidem ſenties, ſi æter-
itatem ab hoc momento pendere,
ſeveram, omnium quæ in vitâ fe-
ſti, rationem te jamjam redditurum
ıemineris. Scias igitur coram hor-
ndo Dei tribunali, non eum divinâ
ntentiâ abſolutum iri, qui vitam ſi-
e zelo frigidam, ſine ſudore negli-
entem tranſegit, nec immenſa cœli
ræmia exiguo labore comparanda,
ec Deo quenquam fruiturum, qui
milis Deo perfectâ, ut ait Chriſtus,
etate non ornatur. Tu verò, Ami-
, ſolâ, ni fallor, pœnitentiâ, eâq;
avi & ſeverâ, hanc perfectionem
mpararis.

Habes

HAbes, benevole lector, quæ mihi in mentem venerunt, dum de curâ infirmis debitâ meditarer, habes, ex Anſelmo & Laudo digniſſimis Cantuar. Archiepiſcopis deſcriptas formulas interrogationum, quibus, in fidem, & pœnitentiam infirmi utiliſſime fiat inquiſitio, habes etiam duas generales infirmos alloquendi formulas, quas ex amici mei (dum vixit) chariſſimi, *Benedicti Scroggs*, S. T. D. autographo, poſt immaturum illius obitum exſcripſi, & ſi, quæ leviter in tranſcurſ attingantur, tu fuſius explicata volueris, conſulas oportet authores infra nominatos; ſatiùs enim duxi recenſere libros, in quibus ea copioſe & pro dignitate materiæ tractentur, quàm de eis prolixiùs diſſerendo, libelli molem & pretium augere.

*Et.*

*Et. De modo adjuvandi infirmos poſſis niſi fallor, inſequentes libros cum fructu conſulere.*

Dr. *Comber*'s Companion to the Temple, 4th part p. 73. in fol. of Viſiting the Sick.

Dr. *Taylor* Bp. of *Down* and *Connor*, his Holy Dying, Cap. 5.

Bp. *Laud*'s Summary of Devotions, de Viſitatione Infirmorum.

Bp. *Andrew*'s Directions for Viſiting the ſick, at the end of his Devotions.

Bp. of *Sarum*'s Paſtoral care, p. 194

Dr. *Hammond*'s Death-bed Repentance, *in fine.*

Bp. of *London*'s Epiſcopalia, Letter 3d. about Viſiting the Sick.

Mr. *Ketlewell*'s Companion for the Penitent, and for Perſons troubled in Mind.

Tractatus Johannis Polanci, qui inſcribitur, Methodus ad eos adjuvandos qui moriuntur.

Practica viſitandi Infirmos, per Jacobum Mancinum, cum additionibus Laurentii Cutilli.

Bernardinus de officio curati, cum annotationibus And. Victorelli in cap. de Moribundis.

Jo. Gerſon Cancellarius olim Pariſienſis de arte audiendi confeſſiones.

Methodus Confeſſionis, per Petrum de Soto.

Directorium breve ad confeſſarii & confitentis munus recte obeundum, Authore Jo. Polanco.

Reginaldi Praxis fori Pœnitentialis.

Bail de Triplici Examine.

*De neceſſitate Fidei.*

Dr. *Hammond's* Practical Catech. B. 1. S. 3.

—— Of Fundamentals.

Whole Duty of Man.

Homily.

Engliſh Expoſitors on the Creed.

*De Articulis fundamentalibus.*

Dr. *Hammond* of Fundamentals.
Chillingworth.
Turretini Inſtitut. p. 1. l. 1. q. 14.
Bp. *Laud* againſt *Fiſher.*
Bp. *Stillingfleet*'s defence.
Aquinatis ſecunda ſecundæ q. 2. and the Commentators on him
D. *Potter*'s Charity miſtaken.

*De natura, neceſſitate, & efficacia pænitentiæ conſuli poſſint qui ſequuntur libri.*

Whole Duty of Man.
Dr. *Hammond*'s Pract. Catechiſm.
Limburgii Theologia Chriſtiana, l. 5. cap. 14, 15, 16.
Curcellæi Inſtit. Chriſtianæ Religionis.
Bp. *Taylor*'s Unum Neceſſarium.
—— Holy Dying, c. 5. ſ. 3.
——— Grand Exemplar part 2. d. 8.
——Ductor Dubitantium.

*Ketlewel*'s meaſures of Chriſtian Obedience.

All writers on the Lord's Supper.

Dr. *Pain* of Repentance.

*De ſui Examine conſulantur.*

Bp. *Taylor*'s Holy Living, ch. 2.
—— Holy Dying, c. 2. ſ. 2.

All writers concerning the Lord's Supper.

Mr. *Bolton.*

Method of Private Devotion.

*Quoad vitiorum catalogum conſuli poſſint dum accuratior aliquis edatur.*

Brief Heads of Examination at the end of the whole Duty of Man.

Heads of Examination at the end of the Common Prayer the beſt Companion.

Heads of ſelf Examination at the end of Mr. *Ketlewel*'s Exhortation to worthy communicating.

Methodi confeſſionum prædictæ.

De

*De Interrogationibus infirmo faciendis conſulatur in primis.*

Jo. *Ketlewel*'s Companion for the Penitent before mentioned.

*De Confeſſione Paſtori faciendâ.*

Bp. *Taylor*'s Holy Dying, c. 5. ſ. 3.
Anonymous Treatiſe of the Confeſſion of Sin, *Lond.* 1657.
Jo. Forbeſii Inſtruct. Hiſtorico Theolog. lib. 12. c. 5.
Primate *Uſher* againſt *Malone*.

*De Reſtitutione conſulere poſſis, libros ſequentes.*

Ameſius de Caſibus Conſcientiæ.
Limburg.
Curcellæus.
*Ketlewel*'s Meaſures of Chriſtian Obedience.
Whole Duty of Man.

Engliſh Commentators on the 8th Commandment.

Azorius, Filiucius, Navarrus, Toletus, and other Popiſh Caſuiſts.

*De Offenſarum Remiſſione.*

Bp. *Stratford* againſt Revenge.

Epiſcopius.

Bp. *Taylor*'s Grand Exemplar, part 2. diſ. 10.

Dr. *Hammond*'s Pract. Catech. B. 2. ſ. 59.

Ameſius de Caſibus Conſcientiæ.

Engliſh Commentators on the Lord's prayer.

All writers on the Sacrament.

*De variis animi angoribus.*

Dixon's Therapeutica Sacra.

Bowles de Paſtore Evangelico, lib. 2. C. 18. 29. 30.

*Ketlewel*'s Companion for Perſons troubled in Mind.

Mr. *Bolton*'s Directions for Comforting afflicted Conſciences.

*Nicholai*

*Nicholai Hemingii tractatus, cui titulus, Paſtor, ſive Paſtoris optimus vivendi agendiq; modus, Genevæ* 1579 *pag.* 131 *& deinceps.*

*Sacræ Scripturæ textus juxta varias infirmorum neceſſitates ad varias claſſes reducuntur & collecti extant in libris qui ſequuntur.*

Go in Peace.

*Ketlewel*'s Companion for the Penitent.

Bp. *Andrew*'s directions for the Viſiting the Sick.

*Precum formulæ variis caſibus aptatæ peti poſſint ex libris ſequentibus.*

Bp. *Patrick's* Devotions.

*Ketlewel*'s Death made Comfortable, or the way to die well.

——— Companion for the Penitent.

*De*

*De Patientiâ conſulantur.*

Bp. *Taylors* Holy Dying, Ch. 3.4.
Whole Duty of Man.
Bp. *Patrick*'s Hearts Eaſe.
Art of Contentment.

*De Morte & ejus Contemptu.*

Dr. *Sherlock*'s practical diſcourſe of Death.
Bp. *Taylor*'s Holy Dying, cap. 3. ſ. 7, 8.
Heinſius de Contemptu Mortis.
Mornæi Chriſtiana ac pia conſideratio vitæ mortiſq;

*De odio peccatorum & dolore de eis.*

Bp. *Taylor*'s Unum Neceſſarium.

*De Euchariſtiâ.*

Bp. *Patrick*'s Menſa Myſtica.
Bp. *Taylor*'s *Worthy Communicant.*
— Grand Exemplar, p. 3. d. 18.

Mr. *Ketlewel*'s Exhortation to fre-
quent communicating.
Hesketh.
Bp. *Kidder.*
Dr. *Towerſon.*

*De Peccatis ex infirmitate.*

Bp. *Taylor*'s Unum Neceſſarium,
*Hoard*'s Souls Miſery.
Dr. *Hammond* of Sins of Weak-
neſs and Wilfulneſs.
*Ketlewel*'s Meaſures of Obedience
lib. 4.

*Rectæ de Deo apprehenſiones docen-
tur & arguuntur falſæ in lib. Sequen.*

Dr *Scott*'s Chriſtian Life p.2.C.6.
Decay of Piety.

*De Præſumptione.*

Bp. *Saunderſon*'s Sermon on Pſ.19.
V. 13.
*Hoard*'s Souls Miſery.

Bp.

Bp. *Taylor*'s Holy Dying, c. 5. ſ. 5.

*De abſolutione.*

Dr. *Hammond*'s Power of the Keys.
Bp. *Uſher* againſt *Malone.*

*Contra immoderatum luctum ob infirmitatem aut mortem amici.*

Seneca de Conſolatione,
Bp. *Patrick*'s Hearts Eaſe.

---

Index

---

# Index eorum quæ in hoc tractatu exhibentur.

*Ratio, Scopus, & Diſtributio Operis*, pag. 1 *ad* pag. 4.

*Regulæ de eis quæ Paſtor præſtare debeat, ut poſſit officia infirmis debita utilitèr exequi*, p. 4 *ad* p. 33.

*Regulæ de eis quæ erga ipſos ægrotos inter viſitandum præſtari convenit*, p. 33. *ad* p. 52.

*Regulæ de eis quæ Paſtor debeat monere illos qui ægrotis aſſident aut miniſtrant*, p. 52. *ad* p. 58.

*Regulæ pro Viſitatione eorum qui Paſtori parum noti ſunt*, p. 58 *ad* p. 62

*Regulæ pro Viſitatione eorum qui ſuis animis laborant*, p. 62 *ad* p. 70.

*Regulæ pro Viſitatione eorum qui convaleſcere inceperint*, p. 70 *ad* p. 76.

*Regulæ pro Viſitatione eorum qui ad perſectum rationis uſum nondum pervenerunt*, p. 76 *ad* p. 85.

*Regulæ de modis adducendi infirmos ad juſtum ſuorum delictorum ſenſum & ubi fuerit neceſſaria ad eorum confeſſionem*, p. 85 *ad* p. 103.

*Duæ*

*Duæ generales formulæ alloquendi infirmos ex Reverendi Viri* Benedicti Scroggs *S. T. D. autographo poſt immaturam illius obitum exſcriptæ,* p. 103 *ad* p. 108.

*Catalogus Authorum qui fusè diſſerant de aliquibus quæ in ipſo tractatu obiter ſolum, & æquo parciùs notata ſint,* p. 109 *ad finem.*

FINIS.